Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 30 (14052) | 1973 оной февралиин 4, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ТҮРҮҮ ХҮНЭЙ ҮГЭ

Т. СЕННЫХ

Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяха консервын комбинадай хуурай тэжээл үйлэдбэрилдэг цехэй мастер, коммунис ажалай ударник

АЛМАЛТА, АРЬБАЛАЛТЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭНЭБДИ

Хүн зоной эрилтын ёһоор промыш-...на болон эдеэ хоолой эд бараа бүри ...эр гаргадаг болохо, тэрэнэй шанар, ...рилэмжын шэнжэ һайжаруулха, ...хай эд бараа, материал бүри гамтай-...р хэрэглэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, ...СР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ...СПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай гарга-... арадай ажахын 1973 оной түсэбые ...зорһоонь урид дүүргэхын түлөө ...омышленностиин, барилгын, тран-...ортын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна ...иалис мүрысөөн тухай тогтоол соо ...эгдэнэ.

Бидэнэй, хүдэлмэришэдэй, урда тон ...э эрилтэ табигдаба гээшэ. Бага гар-...шатайгаар, һайн шанартай продукци ...эр үйлэдбэрилхын тула хүн бүхэн ...сэхэ болоно бшуу. Энээн тушаа хөө-...өөд, социалис уялгануудые абаһан ...д, һанаагаа амарха бэшэ, харин ... хэрэгээ зүбөөр эмхидхэн, халаан ...иин даабари дүүргэхын, үлүүлэн ...гэхын тула тэмсэхэ бологдоно. Хү-...эриин саг хүсэдөөр хэрэглэхэ, онь-... түхеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэй-...р ашаглаха, үнэтэй сэнтэй материал арьбалхын тула тэмсэхэ шухала. Социалис мүрысөөндэ илажа гарахын тула үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлхэ бологдонол даа.

Манай Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэл соо бүри эршэмтэйгээр ажаллаха, һайн шанартай продукци ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха гэһэн зорилго урдаа табяад, дундаа мүрысэн хүдэлжэ байна. Мүнөө комбинадаймнай 300-гаад хүдэлмэришэд юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэбөөр продукци гаргана. Тэдэнэй дүй дүршэлые халан абаһан бусадшье олон хүдэлмэришэд ажалдаа амжалта туйлажа, хүдэлмэришэдэй һайшаал магтаалда хүртэнэ.

Белок ехэтэй хуурай тэжээл бэлдэдэг манай цехэй хүдэлмэришэд түрүүшүүлэй хойно орохогүй гэжэ яһала оролдоно. Үхэр малда, хонн хурьгадта хэрэгтэй тэжээл бүри ехээр үйлэдбэрилэн гаргахын тула тэмсэнэбди. Манай продукци Улаан-Үдын мелькомбинадта эльгээгдэнэ. Бидэнэй ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргаа һаа, һайн шанартай малай тэжээл хүдөө ажахыда эльгээгдэхэ болоно бшуу. Энээн тушаа бидэнэр яһала хөөрэлдэдэг гээшэбди.

Манай цехэй хүдэлмэришэд оньһон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, зайн галай элшэ хүсэ, халуун уурал, уһа ехээр арьбалха, алмаха гэжэ оролдоно. Энэ хүсэл зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлжэ, бага гаргашатайгаар ехэ продукци үйлэдбэрилэн гарганашье. Жэшээлбэл, бидэ үнгэрһэн жэлэй даабариһаа гадуур 367 тонно хуурай тэжээл үйлэдбэрилэн гаргаһан, 1560 түхэригэй зайн галай элшэ хүсэ, 720 түхэригэй халуун уурал, уһа арьбалһан байнабди.

Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи шиихэхы жэлэй даабари болзорһоонь урнд — декабриин 25-да дүүргэхээр социалис уялга абанхайбди. Тиин энэ жэлэй январь һарын даабариһаа гадуур 27 тонно белок ехэтэй хуурай тэжээл үйлэдбэрилэн гаргажа, хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ шадахаар байһанаа харуулбабди.

Амжалта бэлэхэнээр туйлагдадаг бэшэ ааб даа. Эрхим һайнаар ажаллаха, шэнэ юумэ үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ, оньһон түхеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гэһэн зорилго хүдэлмэришэн бүхэн урдаа табиха ёһотой гэжэ һанагшаб. Тэрэгүйгөөр биратай юумэн хэгдэхэгүй. Манай цехэй аппаратчик Харлампий Филиппович Емельяновые абаад үзэе. Энэ нүхэр арбан долоодохи жэлээ манай цехтэ ажаллана. Баян дүршэлтэй, үндэр мэргэжэлтэй болоһон хүдэлмэришэн юм. Ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг. Залуу хүдэлмэришэдэй урда шанга эрилтэ табижа шададаг. Ажалай эхилхэһээ 25—30 минута урид ерэжэ, оньһон түхеэрэлгэнүүдээ һайса шалгадаг, тоһододог, шорой тооһонһоонь сэбэрлэдэг заншалтай. Тиигэжэ халаанай үедэ һаадгүйгөөр хүдэлнэ. Хүдэлмэриин минута бүхэниие хүсэдөөр хэрэглэжэ, оньһон түхеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана. Тэрэнэй даадаг бригадын гэшүүд халаан бүриин даабариһаа гадуур 1—2 тонно хуурай тэжээл үйлэдбэрилэн гаргажа, үндэр бүтээсэ туйлажа байдаг.

— Граммһаа килограмм, нэгэ мүнгэнһөө түхэриг бүридэдэг гэжэ ойлгохо хэрэгтэй. Граммшье уһан, халуун уурал, зааханшье зайн гал мини хосорхо ёһогүй, — гэжэ Харлампий Филиппович ходо хэлэдэг. Тиимэһээл эдэнэр хамаг юумэ арьбалдаг, алмадаг байха юм. Түрүү хүдэлмэришэн Емельянов ажал хүдэлмэри хүнгэдхэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табина. Шэнэ онол арга, оньһон техникэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлдэг. Агаар сэбэрлэхэ оньһон түхеэрэлгэ зохёожо, цех соогоо тодхоо. Цех соомнай шорой тооһон бага боложо, хүдэлхэдэ амар болонхой. Слесарьнүүд В. В. Чураков, П. Д. Пономарев гэгшэдтэй хамта белок ехэтэй тэжээл хатааха түхеэрэлгэ зохёолсожо, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн байна. Энэнь жэл бүри 2 мянган түхэригэй арьбалалта үгэхэ юм.

Михаил Лукич Гордеевэй бригада Х. Ф. Емельяновай бригадатай мүрысэдэг. М. Л. Гордеевэй даадаг бригадын хүдэлмэришэд халаанайнгаа даабари 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, белок ехэтэй хуурай тэжээл ехээр үйлэдбэрилнэ. Эдэнэр ажалаа зүбөөр эмхидхэн, зайн галай элшэ хүсэ, халуун уурал, уһа ехээр арьбална. Үүсэлэгдэһэн малай үлэгдэлнүүдые сүм хэрэглэжэ, хуурай тэжээл ехээр үйлэдбэрилэн гаргана. Манай цехэй хүдэлмэришэд нэгэ тонно үлэгдэлнүүдһээ 100 килограмм хуурай тэжээл абадаг болоо. Энэнь РСФСР-эй эдеэ хоолой промышленностиин министерствын предприятинуудай дунда эгээл һайн үрэ дүн болоно.

Үнгэрэгшэ жэлэй дүн хаража үзэбэл, цехэй коллектив, ажалай бүтээсые 11 процентээр дээшэлүүлжэ, нэгэ тонно тэжээлэй өөрынь үнэ сэнгые 11 түхэриг 50 мүнгөөр хямдаруулһан байна. Тиигээд саашадаа бүри эдэбхитэйгээр хүдэлхэ, һайн шанартай продукци гаргахын тула оролдохо болонолди даа. Ерээдүймнай амжалта имагтал хүдэлмэришэдһөө, тэдэнэй шадабари мэргэжэлһээ дулдыдаха байна. Манай цехтэ олон жэл хүдэлһэн үндэр мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд ажаллана. Ямар нэгэ шалтаг оложо, цехһээмнай арилдаг хүдэлмэришэдэй тоо үсөөрэнхэй. Олон жэл нэгэ газартаа хүдэлдэг хүдэлмэшэд бэе бэеэ түргэн ойлголсодог, һайн амжалта туйлажа шададаг. Хамаг юумэ арьбалжа, алмажа, бага гаргашатайгаар ехэ продукци гаргана.

Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи шиидхэхы жэл соо белок ехэтэй хуурай тэжээл бүри ехээр үйлэдбэрилэн гаргажа, хүдөө ажалшадайнгаа эрилтые шадаха зэргээрээ хангадаг болохоор шиидэнхэйбди. Тэрэнээ бэелүүлхын тула хүдэлмэришэднай улам габшагайгаар ажаллана.

ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭГДЭЭ

...Р Союзай 50 жэлэй ...нэрэмжэтэ комму-... ажалай бригада ...тромашина» завод-...эдэбхи үүсхэл гарга-...үдхалгын цехэй тус ...ные коммунист Вик-...торович Власов хү-...илнэ. Буряадай ...Р-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ бригада гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын тула һара бүхэнэйнгөө даабари үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн уялга тус бригадынхид абаба. Тиихэдэ хахад жэлэй түсэб июниин 25-да дүүргэхэ байна.

Тэдэнэрэй эдэбхи үүсхэлые заводой профсоюзай комитет дэмжээ. И. Н. Мирошников, Л. Р. Бимбаев гэгшэдэй даадаг коммунис ажалай бригаданууд Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэхөөр ажаллахабди гэжэ үгээ үгөөд, жэлэйнгээ даабари декабриин 5-да дүүргэхээр шиидэбэ.

Н. ДЕМИН.

ХОНИДОЙ ТҮЛ АБАЛГА ТУХАЙ МЭДЭЭСЭНЭБДИ

...ЭЭШЭЛҮҮЛЭГДЭҺЭН УЯЛГА

...нгээ адууһа малые ...й һайнаар ондо оруул-...бэлжэлгын үедэ ашаг ...нь эрид дээшэлүүлхын ...малшадай дунда социа-...рысөө үргэнөөр дэлгэ-... тухай КПСС-эй ЦК-...СССР-эй Министрнүүдэй ...й болон ВЦСПС-эй тог-... аймагай ажахынуудай ...д һайшаан дэмжэжэ, ...үүлэгдэһэн социалис ... абаа бэлэй.

Һаяын дүнгөөр аймаг дотор бүхыдөө 15 мянган хурьган абтаад, гэмгүй һайнаар түлжүүлэгдэнэ. Түл абалгадаа эртэнһээ түгэс бэлдэһэн Дээдэ-Тайлсын совхоз 4 мянга гаран хурьга абаад, түрүүлжэ ябана. Байгша ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 3 килограмм нооһо хайшалха уялга абаһан тус совхозой хонишод В. А. Белых, П. О. Филиппов, Л. Н. Краснопеев, Л. Е. Скворцов, М. С. Еремеев, Л. Л. Шильников, Д. Д. Рассадин гэгшэдэй бригадануудта тус бүрөө 350-400 хурьган абтаад, һайнаар түлжүүлэгдэжэ байна.

Тиихэдэ аймагай нүгөөдэ ажахынуудта — Үдын, Анаагай, «Георгиевский» совхозуудта нёдондоной зуутан-хонишод Ц-Д. Чимитов, З. Жамсаранова, Г. Доржиева, О. Тагаров, Н-С. Бадмаев, Н. Дондоков (Анаагай совхоз), В. Гатапова, Д-Ж. Доржиева (Георгиевский совхоз) гэгшэдэй отарануудта мүнөө хурьгад олоор гаража байнхай. Эдэ түрүү хонишодой бригаданууд байгша ондо хонин бүриһөө хурьга түлжүүлжэ, 3-3,5 килограмм нооһо хайшалжа абаха зорилготой юм. Бүхыдөө дурсагдагша совхозуудта тус бүридөө 3-4 мянган хурьган абтаад байна.

Д. ДОРЖИЕВ.

ҮНГЭРЭГШЭ ЖЭЛЭЙХИҺЭЭ ҮЛҮҮЛХЭБДИ

...үдэрнүүдтэ манай сов-...хы арбаад отарада хо-...эг хурьгалжа эхилэн-...нэ жэлэй эхинһээ хой-...а 1.000 шахуу хурь-...аад, нэгэшье түл гар-...томо болгогдожо байна. ..., үглөөниинь хонидто ...елёнко, бага зэргэ тал-...анай зүйл эдюулэгдээд, ...р адуулагдана. Мүнөө ...һан хонин бүхэндэ ...й 500 грамм үбһэн, 400 ... талха тарянай зүйл ... Энэ жэлдэ саһан эртэ ...орожо, хатуу хүнгэрэг болоо тогтошоод, хонидые бэлшээхэдэ бага бэшэ бэрхэшээл ушаруулна. Тиимэһээ бригада бүхэндэ МТЗ-50 түхэлэй тракторта томо модон хамуур шагтагалжа, хонидые адуулха бэлшээриин саһыень этэжэ, сэбэрлэжэ үгэнэбди.

Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсожо, олонхи хонишоднай дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа. Жэшээнь, нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө 101—108 хүрэтэр хурьга абажа түлжүүлһэн түрүү хонишод Содномбал Бальжинимаев, Бальжин Батуев, Бальжи-Нима Аюшеев гэгшэд байгша ондошье баһал тэдыһээ үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэбди гэжэ уялга абаа.

Энэ жэлдэ үбэлэй һарануудта совхозой хонишод бүхыдөө 6 мянга гаран хурьга абаха гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 87-һоо үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлжэ, нёдондонойхиһоо һураггүй олон түл абахын түлөө тэмсэхэ гэһэн зорилго урдаа табина.

В. ГАЛСАНОВ,
Яруунын аймагай Исэнгын совхозой главна зоотехник.

Пиломатериал һайн шанартайгаар, бүри ехээр хюрөөдэхэ гэһэн хүсэл зорилготойгоор Григорий Петрович Козлов ажаллана. Халаан бүриингөө даабари 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Үнгэрһэн жэл соо эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлһэнэйнгээ түлөө Буряадай геологоуправлениин Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан. Шэнэ жэлэй эхинһээ бүри габшагайгаар ажаллана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: модо хюрөөдэгшэ Г. П. Козлов.
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ— үргэн дэлисэ

„Сельхозтехника" нэгэдэлэй Могойтын отделениин хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, мүн Советскэ Союзай 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа бэелүүлэн, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй манай коллектив табан жэлэй хоёрдохи жэлэй даабариие амжалтатайгаар дүүргэжэ, республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй коллективүүдэй социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ гараһан байна.

«1973 ондо мал ажалай болон газар таряалангай продуктнуудые абалгые, бэлэдхэлгые дээшэлүүлхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолдо харюу болгон, бидэнэр, Могойтын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсохо гэжэ шиидээд, 1973 ондо бэелүүлхээр нимэ уялгануудые абаба:

— Нэгэдэлэйнгээ мастерской соо аймагай ажахынуудай 102 трактор, орооһоной болон силос хуряаха 45 комбайн, 92 автомобиль, 105 автомашинын болон тракторай мотоор заһабарилха;

— Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо болон аймагай совхозуудта үлөөшэ трактор, машинануудаа хабарай тарилгын хүдэлмэридэ һайнаар бэлдэхэдэнь бодото туһаламжа хүргэхэ, тарилгын болон ургаса хуряалгын үедэ һайн шанартай техническэ харууһалга таһалгаряагүй ябуулжа, материально-техническэ талаар хүсэдөөр хангаха;

— ажахынуудта минеральна үтэгжүүлгэ, запчасть, хүдөө ажахын машинанууд болон бусад материально-техническэ хэрэгсэлнүүдые өөһэдынгөө хүсөөр зөөхэ;

— оньһожоруулагдамал отрядуудай хүсөөр колхоз болон совхозуудта 300 гектарта культур-техническэ хүдэлмэри хэхэ, 5 мянган гектарта минеральна үтэгжүүлгэ тарааха, 12 мянган тонно наг шэбхэ таряалан, сабшалан дээрэ зөөжэ тарааха, 3 мянган гектар тарилгые химическэ аргаар хамгаалха хүдэлмэри ябуулха, Һахалиин совхоздо 200 гектар дээрэ олон жэлдэ хэрэглэгдэхэ һайжаруулагдамал бэлшээри түхеэржэ дүүргэхэ, холын бэлшээридэ ошохо харгы гаргаха хүдэлмэри үргэнөөр ябууляха;

— хабсаралга хэдэг участогай хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр һү һаалиин 6 фермэ дээрэ тодхогдоһон оньһон түхеэрэлгэнүүдэй хойноһоо техническэ харууһалга хэхэ, малай фермэнүүдтэ тодхогдоһон түхеэрэлгэнүүдые заһаха мастернуудые һургаха, һаалишадые оньһон аргаар үнеэ һааха дүршэлдэ һургаха һуралсал эмхидхэхэ;

— тэжээл һайнаар хэрэглэжэ, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тула бүхы ажахынуудта тэжээл буйлуулха түхеэрэлгэнүүдые тодхохобди;

— коллективэйнгээ хүсөөр Аргатын совхозой малда адагынь 3 мянган центнер үбһэ бэлдэжэ үгэхэ, 6 отарада малые бүлеэн уһаар уһалха хүдэлмэри эмхидхэхэбди;

— Эдэ бүгэдын хажуугаар бидэнэр ажалдаа түрүү онол аргануудые ба үйлэдбэридэ түрүү технологи нэбтэрүүлжэ, урлан нарижуулга ба ухаалан зохёолго үргэнөөр хэрэглэжэ, запчасть, түлишэ болон материалнуудые гамтайгаар гаргашалжа, ажалай бүтээсэ 10 процентээр дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин түсэбөөр хараалагдаһан өөрынь үнэ сэнгые 0.2 процентээр хямдаруулжа, предприятиингаа үйлэдбэриин дүнгүүдые һайжаруулхын түлөө тэмсэхэбди. Декабриин 20 хүрэтэр продукци худалдаха жэлэй түсэб дүүргэжэ, түсэбһөө үлүү 22 мянган түхэригэй продукци гаргагдаха. Урлан нарижуулгын дүрбэн дурадхал нэбтэрүүлһэнэй ашаар адагынь 1 мянган түхэриг алмаха. Автомашинануудаа нилээд һайнаар ашагладаг боложо, тэрэниие оһол аюулгүйгөөр хүдэлгэхэбди. Бүхы автомашинануудай 85 процентыень техническэ талаар ходо бэлэн байлгажа, тэдэнээ хүсэдөөр ашаглахые оролдохобди.

Нэгэдэлэйнгээ хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай болон ажаһуудалай эрхэ байдалые һайжаруулха, хүдэлмэри дээрээ оһол гаргахагүй талаар бүхы хэмжээнүүдые абахабди. Тэрэнэй түлөө худалдаа наймаанай бааза, 2 квартиратай хоёр гэр барижа дүүргэхэбди. Июлиин 1 хүрэтэр Гааргын аршаан дээрэ амаралтын гэр барижа дүүргэхэ, 24 хүнэй байха механизаторнуудай хамтын байра, 400 дүрбэлжэн метр талмайтай теплицэ барижа дүүргээд, адагынь хоёр мянган һөөг модо тосхонойн гоо үйлсөөр һуулгахабди.

Хүдэлмэрилэгшэдэй экономическа эрдэм мэргэжэл дээшэлүүлхэ, жолоошод, трактористнууд болон слесарьнүүдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ һуралсал эмхидхэхэбди.

Дээшэлүүлэгдэһэн эдэ уялгануудые бэедээ даажа абаха зуураа, бидэнэр, Могойтын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэбүүдые болзорһоо урид дүүргэжэ, Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха социалис мүрысөөндэ бүгэдөөрөө жагсахыень республикынгаа «Сельхозтехника» нэгэдэлэй предприятинуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ ханданабди.

Эдэ социалис уялганууд Могойтын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын суглаан дээрэ баталагдан абтаа.

МҮНХЭ БААТАРШАЛГА

ШЭНЭ ТАСС-ҺОНИН

ВОЛГОГРАД. (ТАСС). ...олгын оршондохи баатар ...тодо февралиин 2-то ехэ ...айндэр болоо: тэбхэр гушан ...лэй урда тээ, гитлеровскэ Германиин ударна бүлэг сэ-...гүүд Сталинградта эсэс-...эн бута сохигдоо бэлэй.

Сталинградтахи байлдаа-...нуудай баатарнууд — ветера-...ууд оронои нютаг бүхэнһөө ...айндэртэ ерэбэ. «Волгоһоо ...ваша сухариха газар бидэндэ байхагүй!» гэжэ 1942 оной һүрөөтэ намар хэлэһэн суута снайпер Василий Зайцев, үльгэр домогто орогшо 13-дахи гвардейскэ дивизиин командир байһан генерал-полковник А. И. Родимцев, алдарта 62-дохи армиин командарм, Советскэ Союзай маршал В. И. Чуйков эндэ ерэнхэй.

Сталинградтахи байлдаануудай олон мянган ветеранууд, Волгоградай ажалшад Сэрэгшэдэй алдар солын залда орожо хараа. Баатар хотонуудай: Москвагай, Ленинградай, Киевэй, Севастополиин, Одессын, Брестын, тэрэшэлэн Минскын, Ворошиловградай, Ростовой ба бусад хотонуудай делегацинууд, Чехословакиин Хойто-Моравска областьһоо, Турина хотоһоо айлшад бии. Эдэнэр Мүнхэ галай дэргэдэ веногуудые табиба. СССР-эй Оборонын министерствэһээ, КПСС-эй Волгоградска обком ба облгүйсэдкомһоо, Хойто-Моравска областьһоо, нютагай гарнизоной сэрэгшэдһээ, 62-дохи, 64-дэхи арминуудай ветерануудһаа, үнинэй большевигүүдһээ, баатар хотонуудай хүн зонһоо, Волгоградай районуудай ажалшадһаа... угаа олон веногууд табигдаа.

Тэмсэлдэ унаһан сэрэгшэдэй талмай дээрэ февралиин 2-то ехэ митинг болоо. Баатар хотын ажалшад, байлдаануудта хабаадаһан ветеранууд болон айлшад Ханинарай хүүрэй дэргэдэ веногуудые табиба.

АРАДАЙ УНИВЕРСИТЕДҮҮДЭЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГОНУУД

Манай орон дотор арадай 29 мянган университет мүнөө бии. Тэндэ 6,5 миллион хүн, тэрэ тоодо 2,5 миллион үлүүтэй хүдэлмэришэд, 1 миллион колхознигууд һурана. Университедүүдэй 1972 оной ажал хэрэгүүд тухай, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудалые зүбшэн хэлсэһэн Арадай университедүүдэй Түбэй соведэй заседани дээрэ эдэ тоонууд дурдагдаа.

Арадай университедүүдэй амжалтануудай хажуугаар, мүн ажал ябуулгадань дутуу дундануудшье тохёолдоһон байна гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Баталан абаһан тогтоол доторнь арадай университедүүдэй хүтэлбэриие һайжаруулха, һуралсал-хүмүүжүүлгын хэрэгые улам нарижуулха тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаа. «Совет Социалис Республиканууудай Союзай табин жэлэй ой тухай» КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэлые, Москвада болгошо баярай хамтын суглаанай бусад материалнуудые гүнзэгыгөөр шудалуулха, арадай ажахын 1973 оной түсэб болзорһоо урид дүүргэхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй үедэ ажалшадай эдэбхи үүсхэлые бүхы талаарнь бадаргаха гээшэ арадай университедүүдэй шухалын шухала зорилго болоно гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

Заседани дээрэ Арадай университедүүдэй Түбэй соведэй президиум һунгагдаа.

Түбэй соведэй түрүүлэгшээр академик И. И. Артоболевский дахинаа һунгагдаба.

(ТАСС).

Д. Сухэ-Баатар тухай ном

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Монголой суута революционер, МНРП-гэй ба Монголой Арадай гүрэнэй үндэһэ һуури табигша Д. Сухэ-Баатар тухай ном эндэ хэблэгдэн гараба. МНР-эй Наукануудай академиин институт монгол арадай агуу хүбүүнэй түрэһөөр 80 жэлэй ойтой дашарамдуулан, энэ номые бэлдэһэн байна. Архивай шэнэ документнүүдые үндэһэ болгон, эдэ научна эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй бэшэһэн, намтартань хабаатай дэлгэрэнгы очеркнууд номдо оронхой.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ЭБСЭЖЭ БОЛОХООР ААЛ?

Партиин зэргые бэхижүүлхэ, тэрэнэй шанар һайжаруулха асуудал тушаа ходо анхаралаа табижа байха эрилтэ табигдадаг гээшэ. Энээн тушаа КПСС-эй XXIV съездын материалнууд соо эли тодо заабари үгтэнхэй. Энэ заабари бэелүүлэн, партийна организацинууд ажалша бэрхэ, түрүү үзэл бодолтой, эдэбхитэй хүнүүдые коллективэй хүдэлмэрилэгшэдэй дундаһаа өөрынгөө зэргэдэ шэлэн абаха гэжэ ехэ оролдолго гаргадаг байна.

Гэхэ зуура, Худанай леспромхозой партийна организацида парти доторой энэ шухала хүдэлмэри ехэ хангалтагүй байдалтай. Жэшээнь, 1968 оной тэн багаар энэ организаци 51 гэшүүдтэй байһан юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо КПСС-эй гэшүүндэ кандидадуудаар миил дүрбэн хүнине абаа. Энэ ехэл ахир үрэ дүн гээшэ. Мүнөө партийна организациин бүридэлдэ 32 хүн байна. Тэдэнэй олонхинь инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба алба хаагшад болоно. Оройдоол 12 коммунистнуудынь жинхэнэ хүдэлмэришэн хүнүүд.

Энэ баримта юу гэршэлнэб гэхэдэ, партийна организаци һүүлэй хэдэн жэлэй туршада өөрынтөө зэргые бэхижүүлхэ талаар мүртэй хүдэлмэри ябуулаагүй байһыень элирхэйлнэ бшуу. Илангаяа түрүү, ажалша, шударгы хүдэлмэришэдэй дунда ябуулһан юумэниинь харагданагүй. Гадна леспромхоздо хүдэлжэ байһан зон эндэ үни удаан тогтодоггүй, хүдэлмэриһөө гараад, ондоо тээшэ ябашадаг байна. Тиимэшүүлэй дунда коммунистнуудшье яһала олон.

Һүүлэй жэлнүүдтэ боложо үнгэрһэн тоосоото-һунгалтын суглаанууд дээрэ үгэ хэлэһэн коммунистнууд партбюрогой ажал ябуулгадахи дутагдалнууд тушаа горитойхон шүүмжэлэл хэһэн байна. Партийна организацимнай урганагүй, үйлэдбэриин шиидхэхы участогууд дээрэ коммунистнууд үсөөн гэхэшэлэн ажаглалтанууд тушаа партбюро ямаршье тобшолол хээгүй. Модо отолгошодой, кабель-кранда хүдэлэгшэдэй, шоферуудай дунда орой зургаан коммунистнууд бии. Энээнһээл боложо, экипажуудай, бригадануудай дэргэдэ партийна, партийно-комсомолой бүлэгүүдые байгуулха аргагүйдэнэ.

Дааһан хэрэгтээ коммунистнуудай харюусалгатайгаар хандаха журам шангатай байха, түрүү зэргэдэ ябаха уялгата үүргэ тухайнь тоосоое суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэдэг дүй дүршэл аша туһатай гэжэ ажабайдал тодорхойлоо. Тиимэ хүдэлмэри аймагай партийна бүсад организацинуудта ябуулагдадагшье. Харин Худанай леспромхозой партбюро энээн тушаа огто һанаашалаагүй байха юм. Харюусалгын һулал дээрэһээ боложо, КПСС-эй гэшүүд И. И. Арефьев, В. С. Борохоев партиһаа гаргуулаа бшуу. Тэдэнэр партийна түлөөри оруулха болзор баримталдаггүй, суглаанда ерэдэггүй нимэ муу журамтай хүнүүд байшоо. Хэрбээ тэдэнтэй хөөрэлдэдэг, һургаал заабари, даабари үгэдэг байгаа һаань, магад нимэ юумэн болохогүй һэн.

Партиин Уставай эрилтэ хазагайруулаад, буруу юумэ хэһэн лэ хойноонь, тэрээн тушаа суглаан дээрэ хөөрэлдөөн болодог. Жэшээнь, Сулхарын модо бэлэдхэлэй пунктын начальник коммунист В. Н. Герасименко архидалга эмхидхэһэнэйнгээ түлөө зэмэлүүлээ. Халаанай механик В. Д. Васильев хорюултай сагта дэгүрөөл хюдаһанайнгаа түлөө мүн лэ партийна шанга зэмэдэ хүртэһэн байха юм. Хэрбээ партбюрогой коммунистнуудайнгаа дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри саг үргэлжэ, һайнаар ябуулдаг һаань, нимэ хойшолонто хэрэг ушархагүй һэн. Леспромхозой партийна организаци өөһэдынгөө гэшүүдтэ тиимэ шанга эрилтэ табинагүй, коммунистын ажал хэрэг, ажабайдал хинамжада абтанагүй ха юм даа. Тэрэнһээл уламжалан, партийна ажабайдалай хуули ёһондо таарахагүй ааша зарим коммунистнууд гаргана бшуу.

Партийна суглаан али зэргын туһатай, хүмүүжүүлхы удхатай хэмжээ ябуулга гээшэб. Эндэл хүн юумэ ойлгожо абадаг, һурадаг, эдэбхитэйгээр хүдэлхэ, оюун бодолоо түрүү мэдэрэлээр хуяглаха бодомжодо абтадаг шуу. Тиигээд КПСС-эй Устав соошье партийна суглаа һарадаа нэгэ дахин заатагүй хэхэ гэһэн эрилтэ бии. Харин партийна энэ организацида үнгэрһэн тоосоото үедэ миил долоон суглаан болоо. Тиихэдэ Сулхарын модо бэлэдхэлэй пунктын, леспромхозой управлениин дэргэдэ байгуулагдаһан партийна бүлэгүүдтэ нэгэшье суглаан болодоггүй, хүдэлмэриин түсэбшье табигдадаггүй байха юм. Коммунистнуудай үсөөн дээрэһээ шалтагаалан, хоёр бүлэг тарашоо. Пунктын дэргэдэхи партийна бүлэгэй эмхидхэлшэ М. А. Челондаев һунгагдаагүй. Теэд тэрэ коммунист нимэ хүндэтэй, харюусалгатай даабаритай хүн гээшэб гэжэ бээз тоолодоггүй.

Нимэ байдалтай саашадаа эбсэжэ яажа болохоб. Партийна документнүүдые һалгалтада бэлэдхэлэй ябажа байхада, энээнтэй хамта партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэри улам һайжаруулхын тула ехэ юумэнэй хэгдэжэ байна гэхэдэ, Худанай леспромхозой партбюрогой (секретарь А. Н. Фадеев) нимэ һанаа амгалан байһанинь тон гайхалтай. КПСС-эй Хэжэнгын райкомшье нимэ байдал обёоронгүй байха арган үгы.

А. ОЧИРОВ,
«Хэжэнгын гол» газетын редакторай орлогшо.

МҮРЫСӨӨН ТУХАЙ АСУУДАЛ ЗҮБШЭБЭ

Улаан-Үдын авиационно заводто партийна ажахын эдэбхитэдэй суглаан һаяхан болобо. Суглаанда хабаадагшад «1973 оной арадай ажахын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө промышленностиин, барилгын, транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай, Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй тогтоолтой дашарамдуулан, коллективэй урдахи зорилгонуудые зүбшэн хэлсээ.

Социалис мүрысөөн манай заводто юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй эхинһээ улам эршэтэйгээр дэлгэрбэ. Нэгэ мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд, үйлэдбэриин бүлэгүүд болон цехүүд хоорондоо мүрысэнэ. Научно-техническэ дэбжэлтые хурдадхаха хэрэгтэ инженер болон технигүүдэй оруулдаг зохёохы ажалай хубитые улам дээшэлүүлхын түлөө мүрысөөнэй эхин табигдадаг. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр заводой коллектив үнгэрэгшэ жэлэй түсэбые декабриин 19-дэ дүүргэһэн байна.

СССР-эй 50 жэлэй ойе предприятиин коллектив нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаа. Министерствын, профсоюзай ЦК-гай ойн баярай Хүндэлэлэй грамотаар, КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар манай коллектив шагнагдаа.

Заводой партийна болон профсоюзна организаци коллектив соогоо социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар шэнэ арга хэрэглэдэг болоо. Социалис мүрысөөнэй шэнэ гурим тогтоогдоо: мастернуудай бүлэгүүдэй хоорондохи социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые үдэр бүри гаргаха ажалай вахтын саг үргэлжэлгын штабууд эмхидхэн байгуулагдаа. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлдэ цехүүд болон үйлэдбэриин бүлэгүүдэй хоорондохи мүрысөөнэй дүнгүүд һарада нэгэ дахин гаргагдадаг һаа, шэнэ жэлһээ эхилжэ, недели бүри гаргагдадаг болобо.

Эдэ бүхы асуудалнуудые суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэлгэдэ цехүүдэй начальнигууд, коммунистнууд, профсоюзай эдэбхитэд хабаадалсаа.

А. БЕЛОУСОВА,
Улаан-Үдын авиационно заводой газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ХОЁР ХОНИШОНОЙ МҮРЫСӨӨН

Һүүлэй жэлнүүдтэ Химнын совхозой партийна комитет малшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлдэг болонхой. Тус ажахын хонишод 1973 ондо хонин бүриһөө хурьга, 3 килограммһаа бага бэшэ нооһо абаха зорилготой юм. Тиихэдэ хонидойнгоо тоо олошоруулха талаар горитойхон хүдэлмэри хэжэ байна. Мүнөө энэ ажахы 23 мянган хонитой болонхой. Ерэхэ жэлдэ хонидой тоо 2000 толгойгоор нэмэхээр багсаагдана.

Эхэ хонидой отаранууд дээрэ хүдэлдэг Константин Михайлович Григорьев Радна Самбуевич Раднажапов хоёр социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон байна. Эдэнэр хоюулаа коммунистнууд, ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг, хододоо амжалта түйладаг түрүүшүүл юм. Мүнөө жэлэйнгээ үбэлжэлгэ һайнаар үнгэргэжэ, адууһа малаа гарза хоролтодо оруулангүй, үбэлэй үедэ мал ажалай продукци ехээр абаха гэһэн партиин ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй тогтоолые дурсагдагша хонишод хани халуунаар дэмжэжэ, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаа һэн.

Константин Михайлович Григорьев Зинаида Ивановна һамгатайгаа Зүүн Тоёондо хурьгалха хонидые дүрбэдэхи жэлээ адуулна. Григорьевтон хони харууһалхадаа бэрхэ, шадамар гэжэ гансашье совхоз дотороо бэшэ, мүн бүхы Сэлэнгэ соогоо мэдээжэ болонхой.

Тус отарада хонидынь ходоо тарган, хурьгадшье олоор абтадаг, хото хорёонь дулаахан, аргал шэбхэһээ саг соогоо сэбэрлэгдэнхэй байдаг. Жэшээлбэл, Константин Михайлович, Зинаида Ивановна һүүлэй хоёр жэлдэ хонин бүриһөө хурьга абажа, 3—3,5 килограмм нооһо хайшалжа шадаа. СССР-эй 50 жэлэй ойн баярта жэлдэ Григорьевтон 100 эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абажа, хонин бүриһөө 3,6 килограмм нооһо хайшалаа.

Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ эдэ хонишод 1972 ондо түйлаһан амжалтануудаа улам батадхахаар уялга абаһан байна. Тиигээд нүхэр Радна Самбуевич Раднажаповые социалис мүрысөөндэ уриһан байха юм.

— Нүхэр Раднажапов мүн лэ бэрхэ хонишон, ажалдаа амжалта түйладаг түрүү хүн. Нимэ нүхэртэй мүрысэхэдэ хабатайшье, урматайшье байдаг. Тон шухалынь юуб гэхэдэ, дүй дүршэлөө андалдаха, ажал хүдэлмэриеэ хинан шалгалсаха дуратай хүн юм, — гэжэ нүхэр Григорьев хөөрэнэ.

Радна Самбуевич Раднажапов арба гаран жэл соо хонин ажалда хүдэлнэ. Энэ хугасаада хэды бэрхэшээлнүүдтэй ушарбашье, хододоо амжалта түйладаг һэн. 1971—1972 онуудта Радна Самбуевич өөрынгөө һамгантай 657 хониинһоо 657 хурьга абажа, хонин бүриһөө 3,4 килограмм нооһо хайшалаа. Энэ жэлдэшье урданайхидаал адли ехэ нооһо хайшалжа, 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаха уялга абаба. Григорьевтонтой мүрысэжэ, ажалдаа амжалта түйлаха зорилготой.

Мүнөө эдэ хоёр хонишодой харууһалжа байһан эхэ хонид түлэг хурьгалжа эхилбэ. Григорьевой, мүн Раднажаповайшье отаранууд үдэртөө 20—30 хонин хурьгална. Хонишодой багсаамжаар, мүн үрэжүүлгын тоо бүридхэлэй ёһоор, хонидынь февралиин хахад болотор бултадаа хурьгалха юм. Һүүлэй мэдээгээр эдэ отаранууд 250 гаран хурьгад гаранхай. Эдэнь бултадаа өөдэргэн, харахадашье урматай. Январь соо гараһан хурьгад зунай ногоондо тус бүридөө 30—35 килограмм шэгнүүртэй болохо байна.

Константин Михайлович, Радна Самбуевич хоёр жэл бүри отарынгаа хажууда 20—25 гектарта зелёнко таридаг юм. Тэрэ зелёнкоёо октябриин эхеэр сабшажа хуряадаг. Хонидоо һүүлээрнь зелёнкын үзүүр дээрэ бэлшээдэг заншалтай.

— Үрэжүүлгын үедэ эхэ хонидые зелёнкын поли дээрэ бэлшээхэдэ, түргэн таргалдаг байна, — гэжэ Радна Самбуевич Раднажапов хөөрэнэ.

Нүхэр Григорьев Раднажапов хоёр өөһэдынгөө ажал хүдэлмэри хододоо шалгалсажа, дутуу дундануудаа хэлсэжэ, ажал хүдэлмэриеэ һайжаруулха гэжэ үсэд оролдодог заншалтай. Эхэ хонидой, мүн хурьгадай эдихэ тэжээл технигэй зохёоһон рационоор бэлэдхэгдэнхэй. Нарай хурьгадай байра соо дабһа, мел, модоной хөө гэхэ мэтын минеральна тэжээл табигданхай. Бүлеэн уһаншье эндэ элбэг.

Нүхэр Григорьев Раднажапов хоёр ёһотойл урагшаа һанаатай хонишод гээшэ. Тэдэнэр алдар солын хойноһоо оролдодоггүй, харин нийтын алууһа малые олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхыеэ хүсэдэг коммунистнууд мүн.

Дурсагдагша хонишод гансашье ажалаа хараад ябадаг бэшэ, мүн олониитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Константин Михайлович Григорьев отделениин партийна организациин бюрогой, мүн совхозой рабочкомой гэшүүн юм. Тиихэдэ Радна Самбуевич Раднажапов олон жэлэй туршада Новоселенгинскын сельскэ Соведэй депутадаар һунгагдаһан байна. Ажал хүдэлмэридөө үльгэр жэшээ харуулжа, олониитые ударидаха гээшэ ёһотойл коммунистын нангин уялга ха юм даа.

Б. ШИРЕТОРОВ.

ШЭНЭ УРГАСАДА ЭРТЭЭНҺЭЭ БЭЛДЭНЭ

Сэлгеэ үргэн Сэлэнгэ мүрэнэй зүүн эрьедэ, Оронгын уужам талын доодо үзүүртэ «8-е Марта» колхоз тогтонхой. Тэрэ үйлэдбэриин болон соёл болбосоролой талаар амжалта түйлаһанай түлөө хэдэн жэлэй саада тээ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаһан юм.

Колхозой түб бууса болоһон Ганзурино тосхоной хаяаһаа таряалан, сабшалангай газар захагүй хабтайжа харагдадаг. Теэд мүнөө сагаан саһан хүнжэлөөр хушагдаһан, энэ дэлюун тала дайдадаа 2400 тонно аргал шэбхэ, 200 тонно минеральна үтэгжүүлгэ гаргаад байна. Мүн баһа 300 гаран гектарта саһа тогтообо. Эндэ «ДТ-75» трактораар саһа тогтоолгодо ажаллаһан үнинэй механизатор К. Ч. Мамаев онсо шалгарна.

Һайн шанартай үрэһэн баян ургасын гол нүхэсэл болодог юм. Тиимэһээ агроном Н. Х. Климентьевагай хүтэлбэри доро колхознигууд хабарай тарилгада хэрэгтэй болохо үрэһэнэй таряае нягта һайнаар сэбэрлэжэ дүүргээ.

Мүн тиихэтэй хамта колхозой механизаторнууд тарилга хэхэ машина, техникэ заһабарилгаяа эршэмтэйгээр ябуулна. Тиихэдээ трактор, плуг, сеялкэ болоод бэшэшье зэмсэг хэрэгсэлнүүдые һайн шанартайгаар һэльбэн заһана.

Ганзурино тосхоной таряашад жэлһээ жэлдэ орооһо таряа ехээр ургуулхын түлөө үнэн шударгыгаар ажаллана.

В. ГАЛДАНОВ.
Улаан-Үдын аймаг.

МОСКВА. **Промышленностиин элдэб һалбаринуудта үргэнөөр хэрэглэгдэдэг АСК-1 автомат «Нефтекип» гэжэ заводто бэлдэгдэбэ. АСК-1 автомадай хүдэлхэдэ, гарай ажал бүри хэрэглэгдэнэгүй. Үйлэдбэридэ энэ автомат хэрэглэлгэ 8 мянга гаран түхэригэй экономическа аша үрэ үгэхэ байна. АСК-1 автомадаар халаанай туршада 30 мянган сахаригуудые бүтээнэ.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: инструментальна цехэй мастер С. А. Удалникин шэнэ автомат тодхожо байна.

ТАСС-ай фотохронико.

АЖАЛША БҮЛЭ

«Намайе һаалишан болгыт, нүхэрни мал адуулна бээз» гэжэ мэдүүлхэеэ орожо ерэһэн эхэнэрые хүлеэгээгүй байһан совхозой директор Б. П. Хомутов гайхангяар угтаба. Һаалишан болохомни гэжэ ерэхэ хүнине хэдэн жэл соо түрүүшынхеэ хараба хэбэртэй. Дандаал, хонишон болгыт, механизаторай шадабарида һургыт гэхэ хүнүүд захаһаа эхилээд гүйдаг һэн. Теэд харахада, бэеэр багашаг аад, шүрбэһэлиг янзын энэ залуу эхэнэр: «Найдаал һаатнай, хэлэһэндээ хүрэхэл байхаб» гэһэн янзатайгаар директорэй урдаһаа хараад, харюу хүлеэн зогсоо һэн.

Нугын отделенидэ хүдэлжэ байһан Грудининтанай бүлэ хэндэшье мэдээжэ бэшэ, элдэб ажалда ябалсадаг байһан. Теэд, ондоо область, аймагта хүдэлһэн дүй дүршэлтэй һаалишан Екатерина Ивановна тухай мэдэхэшье хүн үгы. Һаалишан болохомни гэжэ өөрөө совхозой директортэ орохынгоо урда тээ Ефим нүхэртээ хөөрэлдэһэн юм. Юуб гэхэдэ, Ефим Васильевич ходо таряан ажалда хүдэлдэг байһан тула, мал адуулагшаар ошохоёо ехэл бэрхэшээлтэй дээрэ тоолоһон ёһотой. Гэбэшье Екатерина Ивановна өөрынгөө шиидхэбэриһээ сухаридаггүй, хатуу зантай һэн тула нүхэрэйнгөөшье һанаас диилэһэн байгаа.

1966 оной хабар отделениин энэ фермын мал хүсэ шадалаархье тулюур, һаалишад һү һааха түсэбөөшье дүүргэдэггүй, гээгдэнги байдалтай байһан. Екатерина Ивановнада элдэбын «суглуулагдамал», «шоодбори» үнеэдые үгэһэн юм. Теэд һаалишанаар Хяагтын аймагта 2 жэл, Шэтын областьдо 6 жэл хүдэлхэдөө, малай «зангые» таадаг болоһон дүршэлтэй һаалишан түрүүшынгээ үдэрһөө эхилжэ, үнеэдэй харууһалга, эдеэлүүлгэдэ онсо анхарал хандуулжа, заримдаа бүхэли үдэртөө малай байраһаа гарадаггүй, һаатаашадаг һэн. Тиигэһээршье нэгэ, хоёр жэл үнгэржэ, Екатерина Грудининагай нэрэ совхозой, һүүлээрнь аймагай түрүү һаалишадай зэргэдэ хэлэгдэдэг болобо. Ефим нүхэрыньшье мал бэрхээр адуулагша гэжэ алдаршанхай. Урдань һубай мал манадаг байһаншье һаа, үнеэдые адуулхада ондоохон байха ёһотой гэжэ мэдээд, бэлшээриин үргэнине, уһанай тунгалагые дагажа адуулдаг байгаа.

Мал һүрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг оролдосотой энэ бүлэ совхоз соогоо мэдээжэ болонхой юм. Нэгэтэ Ефим Васильевичые мал үрэжүүлэгшын курсада Улаан-Үдэ эльгээхэ шиидхэбэри абтаба. Энэ һанамжые Екатерина Ивановна һайшаан зүбшөөжэ: «100 үнеэн бүриһөө 100 тугал абажа болохо гэжэ баталхаар лэ үрэжүүлгэ хэхэ бшууш. Оньһыень һайнаар лэ ойлгожо ерээрэй» гэжэ, нүхэрөө мордуулаа һэн. Ефим нүхэрынь энэ найдабарииень харюулжа шадаа. Нугын фермэдэ 1970 ондо 100 үнеэн бүриһөө 102, 1971 ондо 106 тугал абтаа. Үнгэрһэн 1972 оной туршада 220 үнеэнһээ 254 тугал абтаа! Жэл соо 22 үнеэн хоёр дахин тугаллажа, 5 үнеэн эхир тугал гаргаа. Екатерина Ивановна үнгэрэгшэ жэлдэ даалгагдаһан 22 үнеэнһээ 25 тугал тэнжээжэ тушаагаа.

ПАРТИИН ХАРААЛҺАН ЗАМААР

КАЛЕНДАРЬ дээрэ 1973 оной үдэрнүүдэй һэхэгдэжэ эхилһээр һара болобо, совет хүнүүд хэһэн, бүтээһэн ажалаа шэнээр тооложо эхилбэ. Табан жэлэй үйлэ хэрэгые шиидхэхэ байһан энэ гурбадахи жэлэй онсо удха шанарые ойлгоһон тула тэдэнэр январь һарын түрүүшын үдэрһөө эршэ ехэтэйгээр ажаллажа, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлээ улам шангадхана. Ороноймнай саашанхи экономическа, социальна ба культурна хүгжэлтэ хараалһан партиин программа, тэрэнние амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһан ушар бүхы ажалшадые улам зоригжуулна, олониитын эдэбхи ба хүсэ шадалые арьбадхана.

Ленинэй национальна политикын илан мандаһанай баяр, социалис байгуулалтын агууехэ хүсэ шадал ба асари ехэ арга боломжо харуулһан СССР-эй 50 жэлэй ойн һайндэрэй һүүлээр табан жэлэй гурбадахи жэл дары эхилээ. Манай олонациональна гүрэнэй хүрэжэ ерэһэн табин жэлэй дабаан дээрэһээ эрьен шэртэхэдэ, совет арадуудай дэлхэйн түүхэдэ хэһэн ехэ удха шанартай түйлалтануудынь, коммунизм байгуулгынь шэнэ шата эли тодоор харагдана.

Партиин хүтэлбэри доро Эхэ ороноймнай баатар тэмсэлэй үрэ дүнгүүд ба илалтанууд совет хүн бүхэндэ омогорхол түрүүлэн, манай партиин, манай гүрэнэй, манай арад зоной хүсэ шадалда этигүүлнэ. Энэ омогорхол ба этигэл найдабари олон миллион совет хүнүүдэй мүнөөдэрэй хүсэл эрмэлзэлээр тайлбарилагдана гэбэл: «Хараалагдаһан түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ, бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ эдэбхитэй хабаадагшадай түрүү зэргэдэ ябалсаха — Эхэ ороноймнай бүхы ажалшадай үнэн сэхэ уялга мүн. Шэнэ, 1973 он ажахын болон культурын байгуулалтын бүхы участогуудта габшагай ажалай жэл болохо ёһотой» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хандалгада бодото ажалаараа харюусалга болоно.

* * *

ЮҺЭДЭХИ ТАБАН ЖЭЛ — совет обществын коммунизм тээшэ саашадаа дабшалгын, тэрэнэй материально-техническэ бааза байгуулгын, ороноймнай экономическа ба оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлгын шухала шата мүн. Социалис үйлэдбэрине шууд түргөөр хүгжөөлгын, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлгын, научно-техническэ хүгжэлтын ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлгын үндэһэ һуури дээрэ арад зоной байдал һуудалай ба культурна хэмжээ горитойгоор дээшэлүүлхэ гээшэ табан жэлэй гол зорилго гэжэ КПСС-эй XXIV съезд тодорхойлһон гээшэ. Парти болон араднай энэ орёо бэрхэшээлтэй, түйлай ехэ зорилгые саг дарыдань шиидхэжэ байна. Хэрэглэмжэ ба ноёсэдэ ашаглагдажа байһан СССР-эй национальна доход табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй туршада 10 процентээр дээшэлжэ, 26.2 миллиард түхэригтэ хүрөө. Арадаймнай ажахын бүхы һалбаринуудай хүгжэлтэдэ шэнэ алхам хэгдээ, экономикодомнай мэдээжэ хубилалта болоо, тэрэнэй арга шадал бүри ехээр бэхижүүлэгдээ.

Манай промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 15 шахуу процентээр ургаа. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, нэгэ нимэ сасуулбари тодорхойлжо үгэнэ: 1972 ондо манай гүрэн дайнай урда тээхи бүхы табан жэлнүүдэйхиһээ хоёр дахин ехээр промышленна продукци абаа. Техническэ дэбжэлтэ хангадаг һалбаринууд илангаяа түргөөр хүгжөөгдэнэ. Энергетикын хүсэн айхабтар түргөөр хүгжэнэ: дэлхэй дээрэ эгээл томо Красноярскын ГЭС, Конаковско ба бусад электростанцинууд гүйсэд хүсэндөө оруулагданхай. Машина бүтээлгын шэнэ гигантнуудай тоодо Тольятти городтохи Волгын автозавод нэрлэгдэнэ. Совет хүнүүд газар дорохи баялигуудые улам найдамтайгаар элирүүлэн, Эхэ оронойнгоо аша туһада ашаглана. Үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада нефть абалгамнай 44.5 миллион тонноор дээшэлээ. Энэ тоо ороноймнай 1950 ондо бүхыдэнь абажа байһан хэмжээнһээ холо дээшээ болоно. Совет индустриин хүгжэлтэ ямар ехэ дэлисэтэй болоо гээшэб!

Хүдөө ажахыда һомологдоһон ехэ мүнгэ зөөри, хүдөө нютагайхидта үзүүлэгдэһэн бүгэдэ арадай туһаламжа, колхоз болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй шэн зоригто ажал үнгэрһэн жэлэй ган гасуурай тохёолдоһон таагүй эрхэ байдалда 168 миллион тонно орооһо таряа суглуулжа абаха арга олгоо. Энэ хадаа наймадахи табан жэлэй нэгэ жэлэй дундада зэргын хэмжээнһээ дээгүүр болоно. Газар таряаланда тон таагүй уларилтай байһан энэ жэлэй хүдэлмэриин дүй дүршэл хадаа манай ороной хүсэ шадалай хэды ехээр ургаһанние, хүдөө ажахынгаа материально-техническэ баазые бэхижүүлхэ тушаа партиин хараа шугамай зүб байһанние үшөө дахин эли тодоор харуулаа. Партиин энэ хараа шугам гурбан хубиһаа бүридэнэ гэбэл: комплексно оньһожоруулга, үйлэдбэрине химизацилга ба мелиораци үргэнөөр хэрэглэлгэ болоно. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ тон ехэ хэмжээнэй мүнгэ зөөри һомологдоно, урдань манай хүдөө нютагууд нимэ туһаламжа абадаггүй байһан. Мүнөө үеын техникын ба коммунис байгуулалтын эрилтэдэ совет хүдөө ажахын бодотоор харюусадаг байхын тула бүхы юумэн хэгдэжэ байна гээшэ.

МАНАЙ ЭКОНОМИКЫН хүгжэлтын түргэн темп ба улам ургажа байһан хүсэ шадал, тэрэнэй гол фонднууд дайнай урда тээхи 1940 онойхиһоо мүнөө долоо шахуу дахин ехэ боложо, арад зоной байдал һуудалые бүхы хэмжээгээр һайжаруулга хангана. Ажалшадай байдал һуудал һайжаруулха талаар КПСС-эй XXIV съездын хараалһан программын түсэбэй ёһоор бэелүүлэгдэжэ байһанине гэр бүлэ бүхэн өөрынгөө бодото байдал дээрэһээ мэдэрнэ. Эндэ нэгэ нимэ жэшээ дурдахада болоно: һүүлэй хоёр жэлэй туршада 34 миллион хүнэй салин хүлһэн, пенси, стипенди дээшэлээ. 23 миллион совет хүн шэнэ байрада нүүжэ ороһон байна.

Эхэ оромнай 1973 онние бата бэхи, найдамтай һайн үндэһэ һууритайгаар эхилэнхэй. Гэбэшье юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын үеын үрэ дүнгүүд ажал хэрэгэй гансахан һайн талые обёорхо бэшэ, мүн дутуу дундануудые хараха арга олгоно. Эдэ дутагдалнуудай нэгэн гэхэдэ, экономическа хүгжэлтын доторой арга боломжонууд хүсэд дүүрэнээр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэнэгүй.

«Мүнөө үеын гол зорилго юуб гэхэдэ, хараа шэглэлээ эрид хубилган, ажахыгаа ашаг үрэ ехэтэй болгохо хэрэгтэ анхарал табижа, экономикынгоо үрэ дүнгые шууд дээшэлүүлхэ хэрэгтэй, — гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев Москвада болоһон ойн баярай заседани дээрэ хэлэһэн байна. — Ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ба научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэһэнэй ашаар, ашаглагдажа байһан үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүсэд дүүрэнээр хэрэглэһэнэй ашаар, ажахын хүгжэлтэдэ гаргашалагдаһан түхэриг, хэрэглэгдэһэн металл, түлишэ, цемент, үтэгжүүлгын тонно бүхэнэй ашаяа харюулгаар экономическа ургалта улам ехээр түйлаха тушаа эндэ хэлэгдэнэ бшуу».

Энэ хадаа экономическа политикада эрид хубилалта хэхэ зорилгын гол шухалань мүн. Нимэ эрилтэ КПСС-эй XXIV съезд табиһан. 1973 оной гүрэнэй түсэб ЦК-гай декабриин Пленумээр һайшаагдажа, СССР-эй Верховно Соведэй һүүлшын сесси дээрэ хуулита ёһоор баталагданхай. Үйлэдбэриин арга боломжонуудые саашаланьгоритойгоор арьбадхахын ба табан жэлэй гол зорилгын бэелэл амжалтатайгаар үргэлжэлүүлхын тула арадай ажахын арга боломжонуудые зүбөөр хэрэглэхэ хараатайгаар энэ жэлэй түсэб зохёогдонхой. Иигэжэ 1973 он табан жэлэй дунда тудаһан дээрэ-

...публикын засагай
...дэдын зургаануудта
ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХЭРЭГ

Гүрэнэй баруун областьнууд болон хото городуудһаа жэл бүри айлнууд манай Буряадай республикада ерэжэ түбхинэдэг юм. 1973 ондошье тиимэ олон нүүдэлшэд бууххаар хүлеэгдэнэ. Тэдэниие түхеэрэлгэ һайнтайгаар, бэлэдхэлтэйгээр ба хүндэмүүшэ ёһо заншалаараа, нүхэд ёһоор угтан абажа, бүлэдөө оруулха гээшэ тон шухала, харюусалгатай хэрэг.

Һаяхан Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет ээлжээтэ заседани дээрээ энэ асуудал хаража үзэбэ. Тиихэдээ шэнэ ерэһэн айлнуудые угтан абаха бэлэдхэлэй хүдэлмэриин Хэжэнгын аймагта хэр зэргэ ябуулагдажа байһан тухай тэндэхи ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Г. С. Сангадиевай, Хэжэнгын совхозой директор Р. Г. Баяртуевай тоосоонуудые шагнаад, «Республикын колхоз, совхозуудта нүүжэ ерэгшэдэй гэр бүлэнүүдые ажалай, һуудал байдалай талаар хүсэд хангаха хэмжээ ябуулганууд тухай» республикын Министрнүүдэй Соведэй 1972 оной апрелиин тогтоолые бэелүүлхэ талаар Хэжэнгын аймсоведэй гүйсэдком өөртөө тобшолол хээгүй, энэ шухала ажалые хангалтагүйгөөр ябуулна гэжэ тэмдэглэбэ.

Жэшээнь, Худанай совхоздо 1972 ондо ерэһэн 17 айлай 11-ниинь һуудал байдалайнгаа түхеэрэлгэ, хангалта муутай байһанһаа һөөргөө ошоо. Тус ажахыда энэ жэл 15 шэнэ бүлэ ерэхэ юм. Тэдэ тэдэнэй байрлаха гэрнүүдэй 2-ынь лэ бэлэн болгогдонхой, нүүжэ ерэгшэдтэ зорюулагдажа. баригдаһан 6 гэртэ совхозой нютагай хүдэлмэришэд орошоо. Имэрхүү байдал аймагай бусалшье ажахынуудта үзэгдэнэ. Хэжэнгын совхоздо, жэшээнь, шэнээр нүүжэ ерэгшэдэй ороxо 15 гэрэй 2-ынь арай гэжэ бэлэн болгогдоо. Шэнээр баригдаһан 9 гэрэй 7-еынь нютагай айлнууд эзэлээ.

Имэшүү байдал республикын бусадшье аймагуудта үзэгдэдэг. Тиимэһээ манай республикада ажаһуухаар ерэһэн шэнэ айлнуудые һайнаар түбхинүүлхэ хэрэгтэ харюусалгатайгаар хандалгын хэрэгтэй байһые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглээд, энэ асуудалда саг үргэлжынгөө анхарал хандуулхыень аймагуудай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалба.

АРАДАЙ ЗАСЕДАТЕЛЬНУУДАЙ ҺУНГАЛТА ТУХАЙ

Мүнөө Буряадай республи... арадай сүүдүүдтэ заседа...нуудые һунгаха шухала ...ниие үнгэржэ байна. Тус ...лтанууд улас түрын тон ... удха шанартай ажал ...лга мүн.

Сүүдэй байгууламжын хуу... дотор харюусалгатай ба ...тэй зорилгонууд хараа...анхай. Арадай судья ара... заседательнуудтай хамта ... хэрэгүүдые шиидхэдэг. ... уголовно хэрэгүүдые ...жа, гэм хэһэн хүнүүдтэ ...мар хараалагдаһан хэ... хэрэглэдэг гү, али гэм ...й хүнүүдые сагааруулдаг. Тиихэдэ сүүд болбол со...лис хуули гурим тон нари... сахиха уялгатай. Ямар ... хэрэг хаража байхадаа ...ай судьянар ба арадай за...тельнууд хэндэшье мэдэл... ...ансал хуулида мэдэлтэй ...г гэжэ СССР-эй консти...ар хараалагданхай.

...гэрһэн һунгалтаар манай ...блика дотор 2815 арадай ...датель һунгагдаһан байна. ...нэй 50 гаран процентнь ...мэришэд ба колхозни... 40 гаран процентнь со... интеллигенциин түлөөлэг... тэрэ тоодо врачнууд, баг... болон, хүдөө ажахын, ...мышленностиин мэргэжэл... бии.

Мүнөө боложо байгаа һун...аар Буряадай республикэ... гурба мянга үлүүтэй ...ай заседатель һунгагдаха ...а. Сүүдэй байгууламжа...й хуулиин 19-дэхи статья...һоор арадай заседатель..., хүдэлмэришэдэй, алба ...шадай хүдэлдэг гү, али ...нуудаг газарта, сэрэгэй ...тельнуудта хамтын суглаа..., хоёр жэлэй болзороор ...гшадай үндэр дуугаар ...гдадаг байна. Арадай за...теляар 25 наһа гүйсэһэн ...эд һунгагдадаг.

Арадай судьянар бүгэдэнии... сахэ, тэгшэ һунгалтын ...маар, нюусаар дууга... гуримаар табан жэлэй ...зороор һунгагдадаг. Харин ...ай заседательнуудые нээ... дуугаар, богони болзороор ...дадаг ушар юуб гэхэдэ, ...дэй хүдэлмэридэ арадай за...тельнуудые олоор хабаа...ха арга олгоно.

Энэ хадаа бидэнэр өөһэдөө ... хэхэ ёһотойбди, бухы ...тэд сүүдэй хэрэг харалга..., оронoo ударидалгада хабаа...а зэргэтэй гэһэн багша Ле...нэй һургаалай бэелүүлэгдэ...е гэршэлнэ. Мүн арадай ...тельнууд өөһэдынгөө ... дүүргэхэ хэрэгүүдые ...лгажа, шиидхэжэ байхадаа, ...дай судьянартай тон адли ...тэй юм. Гэм хэгшэдые ...сал шангаар хэһээхэ зорилго сүүдэй урда табигдадаггүй, харин хэрэгыень нягтаар шалгаха, ямар шалтагаануудһаа, ямар ушар байдалһаа гэм хээб гэжэ элирүүлхэ, тиигээд гэмтэ ябадалай гарадаг шалтагаануудые усадхаха хэмжээ хараалдаг байна. Совет хүнүүдые ёһо заншалай, гуримай талаар хүмүүжүүлхэ, илангаяа дороһоо үдэжэ ябаһан залуушуулые Эхэ орондоо үнэн байхаар хүмүүжүүлхэ гээшэ совет сүүдэй шухала зорилго болоно. Тиимэ тула арадай заседательнуудаар ажабайдалай, улас түрын баян дүршэлтэй, арад зондоо мэдээжэ хүнүүд һунгагдадаг.

Энээнэй урда үнгэргэгдэһэн һунгалтаар Улаан-Үдын аймагта 150 арадай заседатель һунгагдаа һэн. Тэдэнэй дунда олониитын хэрэгтэ оролдосотой эдэбхитэд олон гэбэл, Х. С. Рейнпресс (Ивалга), И. К. Думнов, О. Б. Мошкович (Тарбагатай) ба бусад болоно. Улаан-Үдэ городой Октябрьска райондо 220 арадай заседатель һунгагдаһан юм. Үни удаан арадай заседателяар хүдэлэгшэд, сүүдэй хэрэгтэ эдэбхитэй хабаадагшад олон. Тэрэ тоодо Д. В. Навертюк, Г. Е. Клементьев, Г. Б. Санбровская ба бусад болоно. Навертюк арадай заседательнуудай соведэй түрүүлэгшэ юм. Соведэй гэшүүд хирэ хирэ болоод лэ заседательнуудаа суглуулжа, семинар үнгэргэдэг, сүүдэй хүдэлмэри тухай, хуули гурим нарин сахиха тухай ба арадай заседательнуудай үүргэ тухай хөөрэлдөөнүүдые хэдэг байна.

Арадай заседательнууд сүүдтэ ерэжэ, хамта дээрээ нэгэ жэлэй туршада хоёр долоон хоногһоо үлүү бэшэ саг соо гүйсэдхэхэ уялгануудаа бэелүүлдэг. Зүгөөр тэдэнэй хабаадалгатайгаар харагдажа эхилһэн хэрэг дүүргэхын тулада энэ болзор һунаагдадаг.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадһаа һунгагдаһан арадай заседательнуудай сүүдтэ уялгануудаа гүйсэдхэхэ байһан сагтань тэдээндэ салингынь түлэгдэхэ ёһотой. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадһаа бэшэ арадай заседательнуудта, сүүдтэ ерэжэ уялгаяа дүүргэһэнтэйнь дашарамдуулан, гаргаһан гаргашань тусхай тогтоогдоһон хэмжээнэй ёһоор түлэгдэдэг.

Арадай заседательнуудай һунгалта хадаа совет сүүд ажалшад хоёрой хоорондын холбоо барисаа бэхижүүлнэ. Мүн социалис демократиин улам хүгжэжэ байһые гэршэлнэ.

Л. МУНКОЕВ,
юрист.

Һаяхан Яруунын ажалшадай депутадуудай аймагай соведэй гүйсэдком сомоной, сельскэ соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй семинар үнгэргэбэ. Аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо К. Цыдыпов «Ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэриин түрүү дүй дүршэлнүүд», КПСС-эй

СЕМИНАР ҮНГЭРГЭБЭ

Яруунын райкомой инструктор П. Партунаев «Буряад орон СССР-эй арадуудай бүлэ соо», аймсоведэй секретарь «Ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай дүрим» тухай лекцинүүдые уншаа.

Тус семинарта сомоной, сельскэ, поселково соведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр ба секретарьнар, саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр уригдаһан байна.

В. ДАНДАРОВ.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

Манай фотокорреспондент Сергей Балдуевай буулгаһан зураг дээрэ Новоселенгинскын хэлхеэ-холбооной таһагай ахалагша телефонистка Любовь Александровна Борисовае харанат.

Энэ эхэнэр хэлхеэ-холбооной таһагта наһан соогоо хүдэлжэ ябана гэхэдэ алдуу болохогүй. Хори гаран жэлэй туршада нэгэ газартаа ажаллажа ябаһан нүхэр Борисова ажалдаа ехэ оролдосотойгоор хандадаг, коллектив соогоо хүндэтэй юм. Тэрээндэ коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхон.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша телефонистка Л. А. Борисова ажалдаа.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

ТАНИЛСАГТЫ: Мария Шотхоновна Бартукова. Мария Шотхоновна — Закаменск хотын поликлиникын ахалагша медицинскэ сестра. Энэ эхэнэр поликлиникынгээ коллектив соо аха хүн нэрэтэй, хүндэтэй юм. Ямар нэгэ ойлгогдоогүй юумэнэй гараа һаань, бусадынь заал һэа Мария Шотхоновнада хандадаг. Нүхэр Бартукова зүбшэл үгэхөөр болоһон дүй дүршэлтэй хүдэлмэрилэгшэн гээшэ: тэрэ нэгэ газартаа гуша гаран жэлэй туршада ажаллана ха юм. Тиимэһээ коллективэйнгээ хүн бүхэниие, үбшэнтэнөөшье мэдэхэ болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Ш. Бартукова ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

СУГЛУУЛБАРИ ХЭБЛЭГДЭЖЭ ДҮҮРЭЭ

Номой таг

«КПСС-эй съезднүүдэй, конференцинүүдэй, ЦК-гай пленумүүдэй, резолюци, шиидхэбэринүүд» гэһэн олон ботитой суглуулбариин ном хэблэлһээ гараба. Түрүүшын ботинууд үшөө 1970 ондо политическэ литературын хэблэлдэ гараһан байна. Һүүлшын наймадахи боти һая, 1972 оной эсэстэ хэблэлһээ гараа.

Партиин Центральна Комитедэй шиидхэбэреэр энэ суглуулбари хэблэгдэһэн байна. Большевигүүдэй партиин байгуулагдахаһаа эхилээд, 1971 он болотор партиин тон шухала шиидхэбэринүүд эндэ суглуулагданхай.

Энээнэй урда тээхи, долоодохи суглуулбаринь 1960 ондо хэблэгдэжэ дүүрээ һэн. Тэрэ сагһаа хойшо манай орон дотор, мүн хилын саанашье ехэ ехэ хубилалтанууд болоһониинь эли. Энэ үеын—һүүлэй арбан жэлэй документнүүд шэнэ суглуулбарида ороо, мүн энээнһээ урда тээ хэблэгдэһэн суглуулбаринуудта гараһан алдуу, дутагдалнууд заһагдаа. Гадна, энэ шэнэ суглуулбарида урдань хэблэгдээгүй олон документнүүд ороһон байна.

Энэ үедэ—манай партиин 70 гаран жэл соо ябуулһан гайхамшаг ажал ябуулганууд эндэ харуулагдана. Ородой гурбан революциин үедэ олон түмэниие ударидаһан зам, граждан дайнай жэлнүүдтэ Октябриин илалтые хамгаалха хэрэгтэ арад зониие бодхожо, партиин ударидаһан тухай суглуулбари дотор хэлэгдэнэ. Мүн оронойнгоо экономико шэнэ, социалис үндэһөөр хубилгаһан тухай, дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ фашизмтай тэмсэлдэ арад зониие бодхоон ударидаһан тухай эдэ документнүүд соо хэлэгдэнэ.

Гадна В. И. Ленинэй ажал ябуулга, вождиин захяа заабаринуудай бодото бэелэл дэлгэрэнгыгээр харуулагданхай.

Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ, мүнөө үедэ манай партиин бэелүүлжэ байгаа ажал ябуулгатай зон эндэһээ танилсаха аргатай.

Юуб гэхэдэ, КПСС-эй түүхэ шудалагшадта—партийна хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэ, пропагандистнарта, эрдэмтэд, багшанар болон олон түмэн зондо энэ суглуубари ехэ туһатай байха юм.

М. ДОНДУБОН,
Горькиин нэрэмжэтэ
библиотекын
библиограф.

Телефон • Телеграф • Радио
ХИЛЫН ГААНАҺАА

НЬЮ-ЙОРК

ХАМТЫН НАУЧНА ШЭНЖЭЛГЭНҮҮД

ТАСС

СССР-эй Наукануудай академитэй хамта байгша оной февраль-мартда Берингын далай соо научна шэнжэлгэнүүдые хэхээр түсэблэһэн тухайдаа Аэронавтикын ба замбуулинай дайдые шэнжэлхэ национальна управлени (НАСА) мэдээсэбэ. Элдэб температурада далайн оёорой ямар байдагые, далайн уһанай, тэрэнэй химическэ бүридэл ба нягтаралай ямар байдагые, мүльһэнэй наһые, мүн огторгойн агаар соохи уһанай хэлбэриие шэнжэлхэ уг зорилго табигдана. Хамтын шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүд Берингын далайдахи, тэрэнэй оршон тойроной районуудтахи мүльһэнэй хэлбэри шэнжэ ба агаарай үзэгдэлнүүд тухай ойлгомжодо шухала нэмэри болохо гээд мэргэжэлтэд багсаана, —гэжэ НАСА-гай мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Харилсаа холбоон тухай, замбуулинай дайдые амгалан хэрэгтэ ашаглаха тухай СССР США хоёрой хоорондын хэлсээнэй үндэһөөр, совет, американ корабльнууд болон самоледуудые хэрэглэн, тиимэ туршалганууд хэгдэхэ.

УЛААН-БААТАР

Ю. Цеденбалай мэдүүлгэ

ТАСС

МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал февралиин 1-дэ Улаан-Баатарта үгэ хэлэхэдээ иигэжэ мэдүүлбэ: Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээнэй Парижда баталагдаһые манай парти, бүхы монгол арад ехэтэ һайшаана. Энээниие—баатар габьята вьетнам арадай туйлаһан түүхэтэ илалта, империализмын хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэгшэ аха дүү вьетнам арадта Советскэ Союзай, социализмын бусад оронуудай, дэлхэйн бүхы түрүү хүсэнүүдэй үзүүлһэн түгэс туһаламжын ба дэмжэлгын эли бодо үрэ мүн гэжэ тоолонобди.

Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээндэ США-гай правительствын гар табиһан ушар юу харуулааб гэхэдэ, мүнөө империализмын хүсэнүүд бэшэ, харин социализмын ба эб найрамдалай хүсэнүүд уласхоорондын хүгжэлтын тодорхойлхы нүхэсэл байдаг болоһыень элир хэйлэн гэршэлнэ гэжэ Ю. Цеденбал тэмдэглэбэ.

КАИР

АЛИШЬЕ ТАЛАДА АШАТАЙ ХАРИЛСАА ХОЛБООН

ТАСС

СССР Египет хоёрой хоорондын экономическа, техническэ харилсаа холбоон тухай хэлсээнэй баталагдаһаар 15 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан эндэ болобо.

АРЕ-гэй премьер-министрэй орлогшо Абдель Салям эз-Зайят заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тус хэлсээн проектнүүдые бэелүүлхэ үргэн ехэ арга боломжо олгоһон. Египедэй экономикын түхэл шэнжые нилээд хубилгаһан байна гэжэ мэдүүлээ. Экономическа талаараа сүлөөрхэ зорилго Египедэй урдаа табяад байһан үедэ иимэ хэлсээн баталагдаһан юм.

Советскэ Союз манай ороной үнэн хани болоод, национальна экономикоёо тогтонюулха ба хүгжөөхэ, научна, техническэ хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ хэрэгтэмнай туһалжа, бэеэ дааһан байдалаа бэхижүүлгэдэмнай туһа хүргэһэн юм гэжэ эз-Зайят тэмдэглэбэ.

ПАРИЖ

Ажалшадай аша туһые хамгаална

ТАСС

Франциин Коммунис партиин ЦК-да февралиин 1-нэй үдэр болоһон пресс-конференци элүүрые сахиха асуудалаар Франциин Компартиин баримталан бэелүүлдэг политикада зорюулагдаа.

ФКП-гэй Генеральна секретарь Ж. Марше журналистнуудай урда үгэ хэлэхэдээ, орон доторхи ажалшадай олонхиин байдал ба ажаллаха арга боломжын улам муудажа байһые элирүүлээ. Хүнүүдые хашажа намнажа хүдэлгэнэ, хүдэлмэриин недели бүри ута болгогдоо, транспортаар ябалга бүри бэрхэтэй болоо, хүдэлмэригүйшүүл улам олошорно.

Ухаан бодолой, бар хүсэнэй ажал эрхилдэг хүнүүд—нациин гол баялиг болоно. Тиимэһээ Франциин Коммунис парти ажалшадай эрилтэ хэрэглэмжэ хангуулхын түлөө хододоо тэмсэдэг гэжэ Ж. Марше хэлэбэ.

ХАНОЙ

ДРВ-с хамгаалагшадта айлшалба

ТАСС

Вьетнамай Ажалшадай партиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ле Зуан һарын календаряар үнгэргэгдэдэг Шэнэ жэлэй — Тет гэжэ һайндэртэй дашарамдуулан, агаарай добтолгоһоо хамгаалдаг, американ авиациин добтолготой тэмсэхэ үеэр онсо шалгарһан подразделенидэ айлшалба.

Ле Зуан подразделениин сэрэгшэдэй үмэнэ үгэ хэлэхэдээ, вьетнам арадай туйлаһан илалта — гадаадын добтолгодо эсэргүүсэһэн манай ороной тэмсэлэй түүхэдэхи эгээн ехэ, алдарта туйлалтануудай нэгэн, социалис оронуудай, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй, бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй хамтын илалта мүн гэжэ мэдүүлбэ.

ДРВ-гэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй мүнөө үедэ бэелүүлхэ зорилгонууд тухай хэлэхэ зуураа, Ле Зуан иигэжэ онсолон тэмдэглэбэ: Вьетнамай Арадай арми һэримжэтэй байха, Эхэ ороной, партиин ба арадай даалгаһан ямаршье зорилго дүүргэхээр бэлэн байха ёһотой гэбэ.

ХАНОЙ

ДРВ-гэй ба Урда Вьетнамай республикын МИД-үүдэй мэдүүлгэнүүд

ТАСС

Вьетнамдахи дайе болюулха, амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээе Сайгоной захиргаанай зүгһөө эбдэһэн тухай мэдүүлгэ ДРВ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство тунхаглаа.

Дурсагдаһан документын хүсэндөө ороһоной һүүлээр, сүлөөлэгдэһэн районуудые эзэмдэхэ зорилгоор Сайгоной захиргаан сэрэгэй ябуулгануудые хэжэ үргэлжэлөө, тиихэтэеэ хамта сэрэгэй хамтын комиссида ДРВ-гэй правительствын, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын сэрэгэй делегацинуудай ябуулгада һаад хэнэ гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Сайгоной захиргаанай эдэ ябуулганууды буруушааһан эрид буруушаал тус мэдүүлгэ дотор ДРВ-гэй правительствын үмэнэһөө хэгдэнэ.

ДРВ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство энэ документые эбдэхэ ябадал саашадаа гаргахагүй гэһэн эрид шууд эрилтэ табяад, «хэлсээ эбдэһэн ябуулганууднаа уламжалан тохёолдохо хойшолонгуудай түлөө бүхы харюусалгые Холбоото Штадууд, Сайгоной захиргаан сүм дааха» гэжэ мэдүүлнэ.

Сайгоной захиргаан сэрэгэй ябуулгада бүрин болюулха, Париждахи хэлсээе наринаар сахиха ёһотой гэһэн эрид шанга эрилтэ мэдүүлгэ дотор хэгдэнэ.

ВАШИНГТОН

США-гай засагай аппарат шэнэдхэн хубилгагдана

ТАСС

Президент Никсон США-гай гүйсэдхэхы засагай зургаануудые саашадаа шэнэдхэн хубилгаха хэмжээнүүд тухай бэшэг конгресстэ эльгээбэ. «Шэнэдхэн хубилгаха түсэбэй» ёһоор, засагай хэдэ хэдэн управленинүүд, тус хайлан хэлэбэл, Аэронавтикын ба замбуулинай дайдые шэнжэлхэ национальна совет, Эрдэм болон техникын управлени усадхагдахаар хараалагдана. Эдэнэй дүүргэдэг уялгануудынь бусад зургаануудта даалгагдаха.

Президентын бэшэг дотор хэлэгдэһэнэй ёһоор, эдэ хэмжээнүүд засагай аппарадай хүдэлмэри һайжаруулха, хүдэлмэрилэгшэдэй тоое хороохо программын зарим хубинь болоно.

Эрдэм наукын асуудалнуудаар США-гай президентын советник национальна эрдэм ухаанай фондын директор байдаг болохо. Энэнь уласхоорондын научна холбооной асуудалнуудаар, тусхайлан хэлэбэл, научно-техническэ харилсаа холбоо хангаха совет-американ холимол комисси гэхэ мэтын зургаануудай талаар президентые түлөөлдэг болохо.

Гүйсэдхэхы засагай аппарадые шэнэдхэн хубилгаха тухай соносхогдоһон хэмжээнүүд — засагай аппарадай хүдэлмэрилэгшэдэй тооe хороохо шэглэлтэй түрүүшын алхам болоно. Сагаан байшангай штат мүн лэ хорооогдохо байха гэжэ Сагаан байшангай түлөөлэгшэ пресс-конференци дээрэ мэдээсээ.

ХАНОЙ

Амгалан байдал һэргээгдэһэнэй баяр

ТАСС

Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээнэй баталагдаһантай дашарамдуулан, зарлагдаһан митингнүүдтэ Урда Вьетнамай Меконг мүрэнэй адагай сүлөөлэгдэһэн нютагуудай хэдэн зуугаад мянган зон хабаадаа. Городуудай, хүдөө тосхонуудай үйлсэнүүдтэ Урда Вьетнамай республикын Революционно саг зуурын правительствын тугууд хиидхэгдэнхэй, хаа хаанагүй баярай оршон байдал дэлгэрэнхэй гэжэ Сүлөөлэлгэ гэдэг хэблэлэй агентство дамжуулба.

ПАРИЖ

Түрүүшын заседани

ТАСС

Сэрэгэй дүрбэн талын хамтын түрүүшын заседани февралиин 2-то Сайгондо болоо. Энээндэ ДРВ-гэй, США-гай, Урда Вьетнамай Революционно саг зуурын правительствын, Сайгоной захиргаанай делегацинуудай толгойлогшонор хабаадаа гэжэ Франс Пресс агентствын Сайгондохи корреспондент мэдээсэбэ. Зорилгонуудаа бэелүүлхын тула, хиналта ба адаглалга хэхэ уласхоорондын комиссяар тогтоогдохо ёһотой хиналтын бүлэгүүдэй аюулгүй байдал хангаха асуудал энэ заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

ВАШИНГТОН

Хөөрэлдөөнүүд болобо

ТАСС

Эндэ США-гай президент Никсонэй, Англиин премьер-министр Хидэй хоорондын хөөрэлдөөнүүд боложо эхилээ. Политическэ, сэрэгэй ба экономическа олохон асуудалнууд, тэрэ тоодо аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха ниитэ европын зүблөө зарлалга, Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүд ба зэбсэгүүдые али али талаһаа хороохо тухай хэлсээнүүдые эмхидхэлгэ, «юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудай ба Холбоото Штадуудай хоорондын харилсаан, баруун оронуудай валютын-мүнгэнэй реформо гэхэ мэтэ асуудалнууд, хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

Бомбодолго үргэлжэлһөөр

ТАСС

Номгон далайн райондохи США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй штабай тунхаглаһан мэдүүлгын ёһоор, американ самолёдууд, тэрэ тоодо «В-52» гэдэг хүндэ бомбардировщигууд, Лаосой газар дайдые дүрбэдэхи үдэрөө бомбодоһоор гэжэ ЮПИ агентство Гонолулуһаа мэдээсэбэ.

Пенсионно хангалта — Японодо шиидхэгдээгүй асуудалнуудай нэгэн. Гүрэнэй предприятинуудай хүдэлмэришэд болон алба хаагшад 70 наһа хүрэхэдөөл 5 мянган иенэй пенси абаха эрхэтэй болодог.

«Саашадаа тэсэхээ болёобди» гэһэн бүлгэмэй гэшүүн Сэйфу Хаяси гэгшэ һаяхан Японой финансын министерствын байшангай дэргэдэ һуумал демонстраци хэбэ (зураг дээрэ). Тэрэ 5 мянган иен мүнгэндөө худалдан абаһан продуктаяа урдаа дэлгэжэ табла. Тэрэнь оройдоол арбаад үдэртэ хүрэхөөр. Сэйфу Хаяси мүнөө 67-той, пенсигүй.

ТАСС-ай фотохронико.

...үүритай ургаса абаха, ... ажал хүгжөөхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ниитэ ...алтые 12,6 процентээр ...эшэлүүлхэ арга олдохо ...н.

Тэрэшэлэн хүн зоной бо... олзо доходынь саа...дань дээшэлүүлгэ, худал...а наймаа хүгжөөлгэ, бай...н гэрнүүдые олоор барил..., бусад хэмжээ ябуулга...д хараалагданхай. Эдэ ...эдын ашаар арад зо...мнай байдал һуудал эрид ...жарха байна.

Манай эхэ ороной союз... бүхы республикануудай, ...маг наци ба үндэһэ яһата... аха дүүгэй хани нүхэсэл ... харилсан туһалалсалга ...дхэн, табан жэлэй гур...дахи жэлэй түсэб респуб...ка бүхэнэй экономико ба ...льтурын хүгжөөлтые, ажа... ниитэ союзна хубаа...лда республикануудай ...ахын шэглэл, харилсаа ...олбоо ба харилсан туһа...алсалга тодорхойлно.

Иигэжэ урдамнай ехэ хүдэлмэриин холын хараа, харюусалгатай программа та...игданхай. Гэбэшье, ойн ...аярай суглаан дээрэ тэм...дэглэгдэһэнэй ёһоор, табан жэлэй удаадахи ондо хэрэг...тэй юумэ эртээнһээ бэлдэ...хын тула жэлэйнгээ түсэбые ...сахан амжалтатай дүүр...гэхэ бэшэ, харин горитой...оор үлүүлэн дүүргэхэ хэ...рэгтэй болоно. Ямар аргаар эдэ бүгэдэ туйлагдаха болоноб? Хамаг арга боломжо хэрэглэн, арьбалалтын гурим наринаар сахин, ашаглалгада үгтэхэ барилга дээрэхи хүсэ ба мүнгэ зөөри нэгэдхэж, ажалай журам ба ажалай эмхидхэл бэхижүүлэн һайжаруулгын ашаар туйлагдаха. Бүгэдэ арадай социалис мүрысөө саашадань үргэдхэн, хамтын хэрэгтэ совет хүн бүхэнэй өөрынгөө бүхы хүсэ шадал үгэн, үнэн зүрхэнһөө оролдоо һаань, эдэ зорилгонууд дабагдаха.

* * *

Общество хүтэлбэрилхэ талаар ленинскэ ёһо гуримууд болон дүй дүршэлдэ үнэн сэхэ манай партиин онсо илгаа юуб гэхэдэ, арад зоной ганасахан аша туһын түлөө тэрэ тэмсэнэ бэшэ, энэ тэмсэлдэ ажалша олониитые өөрынгөө хойноһоо дахуулан бодхооно. Социалис мүрысөөн, ажалда коммунис ёһоор хандахын түлөө хүдэлөөн хадаа общество хүгжөөлгын асари ехэ хүсэн, совет хүнүүдэй эдэбхи үүсхэл бадаруулдаг, арадай ажахын түсэбүүдые дүүргүүлдэг нүлөө ехэтэй зэбсэг байһан, байнашье.

СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй бүгэдэ арадай социалис мүрысөөн түрүү хүдэлмэришэд, колхознигууд болон мэргэжэлтэдэй ажалай гайхамшагта баатаршалгаар алдаршаһан байна. Мүрысөөндэ илагшадай ажалай амжалтануудые Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнээ — гурба мянганһаа дээшэ эрхим коллектив ойн баярай хүндэлэлэй тэмдэгээр шагнагданхай.

Мүнөө орон доторнай социалис мүрысөөнэй шэнэ долгин эбхэржэ эхилэнхэй. «Совет арадта, ССР Союзай бүхы национальностьнуудай ажалшадта» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хандаһан хандалгада харюу болгон, түрүү хүдэлмэришэд ба колхознигууд бригада, участок, цехүүдэй, предприяти ба барилгануудай, колхоз ба совхозуудай коллективүүд 1973 ондо дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые баталан абаа.

Промышленностиин хүдэлмэришэд бүхы аргаар Эхэ орондоо бага гаргашатай, һайн шанартай продукци ехээр үйлэдбэрилхэ зорилго табина. Барилгашад табан жэлэй барилгануудые түргэдхэхэ, һайн шанартайгаар ашаглалгада үгэхэ, барилгын хүдэлмэриин үнэ хямдаруулха хэрэгтэ хамаг хүсэеэ элсүүлнэ. Энэ жэлдэ ороохо таряа, газар тарялангай ба мал ажалай бусад продукци ехээр абахын, экономикынгоо ашаг үрые дээшэлүүлхын тула хүдөө нютагуудта хабарай тарилгада һайнаар бэлдэхын, малай үбэлжэлгэ амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө тэмсэл үргэдэжэ байна.

Олониитын эдэбхи үүсхэл һайшаан дэмжэхэ зуураа, КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС ба ВЛКСМ-эй ЦК бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай тон шухала тогтоолнуудые баталан абаа. Ажалшадай бүлэг бүхэндэ мүрысөөнэй зорилго тодорхойлогдоһон, илагшадые материальна ба моральна талаар урмашуулха гурим тогтоогдонхой. Мүрысөө эмхидхэлгын ленинскэ ёһо гуримууд — олондо ойлгуулха, үрэ дүнгүүдые сасуулан харуулха, үнэтэ дүй дүршэлые халан абаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана.

* * *

Совет арад хүсэ шадалаа эршэдхэн, шэнэ амжалта, илалта туйлаха хэрэгтэ революционно этигэл найдабаритайгаар 1973 оной түсэб бэелүүлжэ оронхой.

Агууехэ Ленинэй парти КПСС-эй XXIV съездын зааһан замаар бидэниие хүтэлбэрилнэ. Табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэл ороноймнай аша туһада, коммунизм байгуулгын саашанхи амжалтануудай түлөө оло миллион ажалшадай габшагай ажалаар алдаршахал

С. ВИКТОРОВ.

ШАТАР

ЗОНЫН ТҮРҮҮ ҺУУРИИН ТҮЛӨӨ

Шатараар өөр хоорондын дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Улаан-Үдэ хотодо эхилбэ. РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхэ энэ нааданда Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй городуудай эрхим шатаршад хабаадалсахань. Мүрысөөндэ хамтадаа 64 шатаршад суглараһан байна. Тэдэнэй дунда СССР-эй спортын хоёр мастер, мастерта 38 кандидат, нэгэдэхи разрядтай 24 шатаршад бии. Түрүү һуури эзэлхэ нааданда хабаадалсахаар Омскһоо мастернууд Тарасов, Адамсон гэгшэд ерэһэн байна. Шатараар спортын мастер болоһон Тарасов Советскэ Союзай, РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ хабаадалсаһан юм.

Мүрысөөндэ хабаадаха шатаршадай хүсэд ерээгүй дээрэһээ манай республикын шатаршадһаа гурбан хүнэй орондо арбан шатаршад хабаадалсаха болобо. Эдэнэр хэд бэ гэхэдэ, мастерта долоон кандидадууд — Елсуков, Пинягин, Агафонов, Александр Самарин, Мункоев, Хван, Залкинд, нэгэдэхи разрядтан Брылев, Митыпов, Сергей Самарин гэгшэд болоно.

Нааданай түрүүшын үдэр спортын мастер Тарасов Барнаулһаа ерэһэн мастерта кандидат Вартиновтай нилээд удаахан саг соо тулалдажа шүүбэ. Мүн Семенюк (Хабаровск) Карпенко гэгшые (Новосибирск), Гладков (Омск) Туник гэгшые (Магадан), Корецкий (Эрхүү) Котовые (Сахалин), Адыгоол (Тува) Сутарихиниие (Барнаул), Макаров (Хабаровск) Трейбиц гэгшые (Эрхүү), Ашихмин (Свердловс) Шадриниие (Омск), Савельев (Магадан) Хөмовые (Владивосток) шүүһэн байна.

Манай республикын шатаршадай зариманиинь энэ үдэр хоорондоо наадаха баатай болоо. Тиин Мункоевтой наадаһан Залкинд абаһаар хүбүүгээ бэлэглэжэ байгаад добтолбо. Шадамар бэрхээр хамгаалга эмхидхэһэн Мункоев нүхэрэйнгөө добтолгоһоо гарахадаа, һайн байдалтай үлэһэн байгаа. Хэдэхэн ябадалай һүүлдэ Залкинд «шүүгдээб» гэжэ, Мункоев очкотой болобо. Сергей Самарин Хваниие шүүгээ. Александр Самарин Яхадай АССР-һээ ерэһэн мастерта кандидат Ястребовта шүүгдэшоо. Пинягин Барнаулай шатаршан Сухановтай тэнсэһэн байна. Елсуковтой наадаһан Безкозвенный гэгшэ наадаха сагаа бараһан дээрэһээ, шүүгдэһэндэ тоологдобо. Примориһоо ерэһэн Князьевтай наадаһан республикын чемпион Баир Митыповэй парти хойшолуулагдаба. Эндэ Митыпов нэгэ үлүү моритой, бэрсэ болохо хүбүүтэй.

В. МАМИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республикын чемпион Б. Митыпов Князьевтай наадажа байна.
Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

АГУУ БАЙЛДААНАЙ СОЛО ДУУДАНА

Гушан жэлэй саада тээ, 1943 оной февралиин 2-то, фашис сэрэгшэд үй бута сохигдожо, Сталинград шадар болоһон гайхамшагта байлдаан илалта түгэсөөр дүүрэһэн байна гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ ааб даа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхэтэ хуудаһанда алтан үзэгүүдээр бэшэгдэһэн энэ байлдаае совет арад хэзээдэшье мартахагүй, хододоо дурсан тэмдэглэжэ ябахал.

Энэ гайхамшагта байлдаанда зорюулагдаһан үдэшэ Буряадай хүдөө ажахын техникумэй коллектив үнгэргөө. Уран зураашад байлдаанай үе харуулһан стенднүүдые гоё һайханаар шэмэглэһэн, библиотекын хүдэлмэрилэгшэд һонирхолтой литература шэлэн абажа, номуудай выставкэ эмхидхэһэн, студентнэр элидхэлнүүдые хэһэн байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсаһан ветерануудтехникумдэ олон. Жэшээлхэдэ, запасай майор, политэкономиин багша Валентин Лаврентьевич Игнатюгта хөөрэхэ юумэн яһала бии. Курск болон Сталинград шадар болоһон шанга тулалдаануудта хабаадалсаһан, Белоруссиие сүлөөлэлсэһэн байха юм. 1943 оной февральда болоһон байлдаан тухай тэрэ залуу үетэндэ һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

Дайшалхы Улаан Тугай хоёр орден, Сталинградые хамгаалһанай түлөө медаль Валентин Лаврентьевичэй баатаршалга, шэн зориг тухай гэршэлжэ үгэнэ. Мүнөөшье дайнай ветеран сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй юм. Тэрэ техникумэй партийна организациин секретаряар һунгагданхай.

Хүдөө ажахын техникумдэ хэгдэһэн энэ үдэшэ һонирхолтойгоор үнгэрөө. Илангаяа залуушуулда ашатай туһатай байгаа. Тэдэнэр Сталинград шадар болоһон байлдаан тухай ехэ юумэ мэдэжэ абаһан байна.

М. МЕДОВАЯ.

АМАРХЫНГАА ХАЖУУГААР ҺУРАЛСАНА

Хурамхаанай аймагта Гааргын аршаан гэжэ нэрэтэй амаралтын байшан бии юм. Һүүлшын жэлнүүдтэ аймагай хүтэлбэрилэгшэд энэ аршаанда анхаралаа хандуулжа, байрын гэрнүүдые, ванна корпусуудые барижа эхилэнхэй. Тиихэдэ медицинскэ пунктын гэр шэнээр баригдажа, энэ зундаа ашаглалгда үгтэхэ юм.

—Саашадаа хэхэ хүдэлмэри үшөө ехэ,—гэжэ амаралтын байшангай директор Пурбо Ухинович Ширеторов хөөрэнэ,—1974 ондо Гаарга гол дээгүүр хүүргэ табигдаха, тиихэдэ электрын гал оруулагдаха байна, — гэжэ тэрэ үгөө үргэлжэлүүлнэ.

Мүнөө тус аршаанай мэдэлдэ хорин хүнэй һуудалтай автобус үгтэбэ. Энэнь яһала һайн туһаламжа болоо. Амаргшадые дулаан автобусоор зөөхэдэ зохид болохо юм.

Һүүлшын хоёр жэлдэ энэ аршаанда аймагай түрүү хүдэлмэришэд —һаалишад, хонишод, механизаторнууд тусхай путевкоор амардаг болоо. Тэдэнэр һайнаар амархынгаа хажуугаар, эндэ байхадаа тусхай программаар һуралсажа, өөрынгөө мэргэжэл шадабари дээшэлүүлдэг байна. 25 хоногто амараад, һуралсажа, шалгалта үгэһэнэй һүүлдэ нэгэдэхи, хоёрдохи классай малшад, механизаторнууд боложо гарана. Класстай болоһон тэдэнэрэй салин нэмэгдэхэ болоно бшуу. Һаяхан аймагай 25 механизатор амаржа, тусхай һургуули дүүргэжэ гараба. Үнгэрэгшэ жэлэй ноябрь һарада түрүү хонишод, декабрьда малшад амарһан байна.

Түрүү малшадта, механизаторнуудта аймагай хүдөө ажахын управлениин мэргэжэлтэд М. Х. Хабдаев, З. Р. Будаев, Г. Б. Балданов болон бусад лекцинүүдые уншадаг, тиихэдэ Гааргын түрүү хонишон Цыбикжап Аюшеевна Бадмаевагай отарада амаргшадые урижа, дүй дүршэлтэйнь танилсуулдаг болонхой.

—Гааргын аршаанда амархада яһала һайн, зохид болоо,—гэжэ эндэ амарһан Дэрэнэй совхозой түрүү хонишон Эмма Лорготоева баяртайгаар хөөрэнэ.

Энэ аршаан тухай иимэрхүү баярай үгэнүүдые аймагай ажахын олонхи малшад, механизаторнууд хөөрэдэг.

Б. ЖИГМЫТОВ.

22 АЙМАГАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ЛВРЗ-гэй локомотив хабсаралгын цехэй коллектив республикынгаа хорин хоёр аймагай (Улаан-Үдын гурбан районтойгоор) хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаха үүсхэл гаргаба. Ажалай вахта январиин 1-һээ соносхогдоо.

Локомотив хабсаралгын цехэй коллективэй үүсхэлые заводой бүхы коллектив болон Улаан-Үдын Железнодорожно районой ажалшад дэмжэн һайшааба.

Аймагуудта зорюулагдаһан ажалай вахта долоон хоног соо үргэлжэлөөд, понедельник бүхэндэ дүнгынь гаргагдажа, олондо соносхогдожо байдаг.

Үнгэрһэн недели Зэдын аймагта зорюулагдаа. Тэндэ вагон хабсаралгын, зэд шудхалгын болон дизельнэ цехүүдэй хүдэлмэришэд шалгарһан байна.

Январиин 29-һөө февралиин 3 болотор үргэлжэлхэ долоон хоног Яруунын аймагта зорюулагданхай.

Түрэл республикымнай 50 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан ажалай вахтын үедэ заводой цехүүд болон таһагууд соо информаторнууд ходо харагдана. Эдэнэр заводой хүдэлмэришэдые районуудай ажахы, экономикэ, ажаһуудал байдалтайнь, культуратайнь танилсуулна.

В. КАРНАУХОВА.

БОЛОҺОН УШАР

МЭХЭШЭ ҮНЭГЭН ЗУГАДАШОО

«Үбгэн ба үнэгэн» гэжэ ородарадай онтохон соо хэлэгдэһэндэл адлирхуу ушар һаяхан Бэшүүрэй аймагта болобо. Һамгандаа заха бэлгон асарһан үнэгэниинь үбгэнэй хамаг загаһые, «хулуугаад» харгыдаа зугадашаһан байгаа гээд онтохон соо хэлэгдэдэг гээшэ ааб даа.

Нэгэтэ үглөөгүүр ангуушан үнэгэндэ табиһан зангаяа шалгахаа ойн хүндые үгсэн гэшхэлбэ. Бударан ороһон саһан газарта унахадаа, хүнэй нюдэ ялбуулан, алтан хашарһа гүйлгэн наадана. Гал шара үнэгэн гартамни ороод байхадаа, ялалзаһан үнгөөрөө нюдыем баясуулха байха гэжэ һанахадаа, саһанай мүнгэн хашарһа харан-харан тэрэ алхасаяа бүри түргэдхэбэ.

Хүрэхэшье газартаа хүрэжэ ерэбэ. Зангань байраһаа хүдэлшэһэн, үнэгэнэй хэдэн һоёо ноохон эндэ тэндэ хэбтэбэ. Эрьеэд харахадань, шаргын мүр туласа ерээд зогсоһон байба.

«Хулгайшан» гэһэн бодол ангуушанай толгойдо сахилгаан түргөөр ороодхибо. Хорхойн мүрөөр мүшхэжэ шамайе олохоб гэжэ хороо бусалһан тэрэ шарга дээрэһээ гоожоһон үбһэнэй бутархайе суглуулжа адхадаа бажуугаад, шаргын мүрөөр саашалба. Теэд энэшье мүр холо хүрэтэр дахуулаагүй, олоной ябаһан харгыда ороходоо мухардашаба!..

Урмаа хухарһан ангуушан юрэл һанаагаа дүүргэхэеэ харгыгаар галгиба. Гэнтэ һүхын тон-тон гэһэн сууряан холоһоо соностобо. Һүхын абяан тээшэ яаран алхалба. Үндэр хадын хаяада шаргатай морин уяатай байба. Шарга дээрэхи үбһэн гартахи үлэгдэлтэйнь тон адляар харагдаба. «А-һаа, олдобо!» гэжэ һанахадаа ангуушанай досоо гэрэл ороһондол болобо.

Хада өөдэ абиржа гараһанаашье мэдэнгүй, ангуушан түлеэшэдэй хажууда хүрэжэ ерээд байба. Түлеэшэд хүлисэл гуйгаад, зангада ороһон үнэгэ абаһанаа мэдэрбэ. Тээ саана, томо модон доро хэбтэһэн даха тээшэ түлеэшэд зааба. Ангуушан ошожо, монсогойлоотой даха задалба. Гал шара үнэгэн үнгэ зүһөөрөө хүнэй нюдэ баясуулан хэбтэбэ.

—Һамгандаа иимэхэн «заха» бэлэглэхэ гэжэ үнинэйл ядагша һэм, — гээд ангуушан үнэгэн тээшэ даб гэбэ. Тэрэнь гэнтэ һуга харайн бодоод, ойн хүнды уруу гүйн талиишаба. Һулаһаади үлэһэн ангуушан гараа тэбэреэд лэ байрадаа зогсошоо гэхэ ..

Бэшүүрэй аймагай АТХ-гай жолоошон Г. К. Белых болон Бэшүүрэй совхозой Новосретенск тосхоной түлеэшэдэй хоорондо энэ ушар болоһон байна.

Д. ОЧИРОВ,
«Бичурский хлебороб» газетын редакторай орлогшо.

ҺАЙНДЭРТЭ ХАБААДАА

РСФСР-эй автономито республикануудай искусствын фестивалиин түгэсхэлэй харалгада хабаадахаяа Воронеж хото техническэ мэргэжэлэй һуралсалай Буряадай управлениин дуу, хатарай **«Сибириин угалзанууд»** гэжэ ансамблиин мордоһон тухайнь мэдээсэ һэмди. Энэ харалга СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан юм.

Ансамблиин хүтэлбэрилэгшэд. Буряадай АССР-эй культурын габьяата ажал ябуулагша П. П. Родионов холын аяншалгада хэр зэргэ ябажа ерэһэн тухайгаа иигэжэ хөөрэнэ:

— Воронеждо 15 коллектив сугларaa һэн. Тэдэнэй харуулһан концертые тусгаар комисси шалгаһан. РСФСР-эй габьяата артист, балетмейстер А. П. Шостак, СССР-эй арадай артист, профессор С. А. Масолитинов болон бусад комиссиин бүридэлдэ байгаа.

28 хүнһөө бүридэһэн манай ансамбль Воронеж хотын соёлой байшангуудай нэгэн соо түрүүшынгээ концерт харуулаа һэмди. Автономито республика бүхэнэй коллектив өөрынгөө арадай искусствые үндэрөөр харуулхые оролдоһон ааб даа. Тэдэнэрэй дундаһаа манай коллектив яһала шалгаржа, комиссиин гэшүүдэй магтаалда хүртөө. Ансамблиин дуушад, хатаршад шадабаряараашье, хубсаһа хунараараашье бусадһаа үлүүхэн байжа, эрхим сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна. Түбэй газетэнүүдэй болон радиогой корреспондентнүүдэй асуудалда жюриин гэшүүд нэгэн дуугаар манай ансамблиие һайн гэжэ нэрлэһэн. «Сибириин угалзанууды» эрхимүүдэй нэгэн гэжэ Центральна «Правдада» тэмдэглэгдэһэниинь энээндэ гэршэ болоно бшуу.

Гадна Воронежой суута шиинын заводой коллективэй урда, мүн хотын бүхы ажалшадта зорюулан, оперо, балетэй театрай сцена дээрэ концертнүүдые табяабди. Тиихэдээ ехэ амжалтатай ябагдаа. Түгэсхэлэй концертдэ оруулагдаһан бүхы номернууднай нэрьемэ альга ташалгаар угтагдажа, дахин дахин дуудагдаһан байна. Жэшээлхэдэ, харагшад дуушадаймнай ансамблиие зургаа дахин дахяад гарахыень гуйһан. «Забайкалиин урдахи» гэһэн хатарта эхинһээнь һүүл хүрэтэр альга ташаһан байна.

„АЯНГА"— МАНАЙ АЙЛШАН

Шэтын областиин гүрэнэй филармониин «Аянга» гэжэ дуу-хүгжэмэй ансамбль эдэ үдэрнүүдтэ манай республикада, айлшалжа байнхай. Тус ансамбль Сэлэнгын аймагай ажахынуудта наада харуулаа.

...Ноёхоной клуб соо энэ үдэшэ хүн зон олоороо сугларанхай. Холоһоо ерэһэн айлшадай наада хараха дуратайшуул олон байба. Энэ бэлигтэй коллективэй бэрхэ дуушан Аюша Данзанов — манай нютагай хүбүүн. Тэрэ республикын аймагуудай харагшадта мэдээжэ болоһон байха. Мүнөө тэрэ «Аянга» ансамбльда ажаллана.

Ансамблиин залуу дуушан Дарима Тугдумова баһал гоёор дуулажа, хүнэй зүрхэ сэдьхэл татаа.

Акробатическа номернуудые Эдуард Красильшин гүйсэдхөө. Тэрэнай хүнгэн солбониие хүн зон тайхажа барабагүй.

— «Аянга» гэжэ ансамбль эмхидхэгдэһээр удаан болоогүй. Жэлэй туршада тэрэ Шэтын областиин ажахынуудаар ябажа наада харуулхадаа, һайн сэгнэлтэдэ, магтаалда хүртэдэг болоһон байна. Буряадай республикада бидэ түрүүшынхиеэ ерээбди. Түрүүшын концертнүүдээр хаража үзэхэдэ, Буряадай харагшадай дура сэдьхэл татаха байнабди гэжэ һанагдана. Ансамблиимнай коллектив 17 хүнһөө бүридэнэ, — гэжэ ансамблиин уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Г. Г. Хмелёв хөөрэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Ансамблиин дуушан Аюша Данзанов. 2. Юрий Бельков хальмаг хатар гүйсэдхэнэ. 3. Дарима Тугдумова монгол дуу гүйсэдхэнэ.

С. БАЛДУЕВ.
Авторай фото.

ҺОНИРХОЛТОЙ ЛЕКЦИ

СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй министерствын хүдэлмэрилэгшэ (США-гай талаар мэргэжэлтэ) И. Д. Бубнов аймагай соёлой байшанда уласхоорондын байдал тушаа һонирхолтой лекци һаяхан уншаба. Москваһаа ерэһэн лекторые шагнаха дуратайшуул эндэ олоороо сугларaa. Уласхоорондын байдалаар һонирхогшодой олон асуудалда лектор тодорхой харюунуудые үгөө.

Б. ЖАМБАЛОВ.
Мухар-Шэбэр.

ТАНИГДАХААР БЭШЭ БОЛОО

Захааминай аймагай «Победа» колхозой түб һуурин— Ехэ Цахир гэжэ нютагта хэдэхэн жэлэй урда тээ юрын лэ хуушанай түхэлтэй гэрнүүд олоор харагдадаг һэн.

Харин мүнөө һүүлэй хэдэн жэлэй турша соо энэ һуурин танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа. Ута гудамжын хоёр хажуугаар нэгэ адляар баригдаһан уужам һаруул байрын гэрнүүд ербылдэн бодоо.

Колхознигуудай гэртэнь ороходо мүнөө үе сагай шэнэ түхэлэй гоё һайхан мебель шэмэглэнэ. Жэшээлхэдэ, хубсаһа угаадаг машина, радиоприёмниггүй айлайхиие олохонь бэрхэтэй.

Энэ хадаа колхознигуудай байдал һуудалай жэлһээ жэл бүри һайжаржа, шадалтай болоно байһые гэршэлнэ.

Эдэ һууринай дунда колхозой правлениин байшан, клуб, эхин шатын һургуулиин, магазинай томо байшангууд тобойн харагдадаг.

Мүнөө һүүлэй үедэ үшөө нэгэ шэнэ гудамжа нэмээд, шэнэ гэрнүүд олоор баригдажа байна.

Б. ШОЁНОВ.

Натуралистын тэмдэглэлһээ

ҮНЭТЭЙ АНГУУДАЙ НЭГЭН

Манай Байгал шадарай булган дэлхэй дээрэ эгээл үнэтэй, сэнтэй гэжэ мэргэжэлтэд тоолодог. Һүүлэй үедэ булган хаа хаанагүй олоор үдөө. Тэдэнэй хойноһоо ёһотой агнуури жэл бүри хэгдэжэ, Эхэ ороноймнай баялигые арьбадхалсажа байдаг болонхой.

Гоё һайхан арһатай энэ амитан ехэнхидээ хабсагайн хүмэг шулуунай забһарта байрладаг. Гол эдисэнь гэхэдэ, хушын һамар, хулгана, шубуу шонхор. Заримдаа хура, хүдүү.

Булган апрель, май һарада гурба-дүрбэн гүлгэ түрэдэг байна. Август, сентябрь һарануудта гүлгэдынь эхынгээ зэргэ томо болошонхой байдаг. Булганай байрлаһан газарта һолонго байдаггүй. Яахадааб гэхэдэ, булган гүлгэдөө тэжээжэ байха үедөө тэдэ ангуудые дүтэ үзэдэггүй, эдисэеэ харамлажа үлдэдэг, намнадаг гэжэ тодоруулагданхай.

Ф. СОРОКИН.

ҮБЭЛЭЙ ҺҮҮЛШЫН ҺАРА ХЭР ХҮЙТЭН БАЙХАБ?

Февраль һарын уларил январь һарынхида дүтэрхы байдаг. Гэбэшье үдэр улам ута боложо, һарын һүүл багта үдэрэй утань арбан часһаа дээшэ болоод байдаг. Наранай элшэ шангадажа, хабарай амин ородог. Үдэ багта гэр байрын оройһоо хайлаһан саһан дуһаалжа, һанжаһан һоёо мүльһэн боложо һүниндөө хүрөөд хонодог. Хадын үбэр талада, модо, шулуунай хажуугаар саһан хайлажа эхилдэг. Республикын урда зүгэй нютагуудта февралиин эсэс багаар добо, гүбөөгэй ташалан газар соо хорлон харагдажа эхилхэ. Ой тайга соохи, хээрэ талын хүр саһан хатуужадаг. Игаабаритай дулаан үдэрнүүд улам олошорхо.

1973 оной февраль һарын уларил ямар байхаб?

Республикын урда зүгэй аймагуудта февраль һарын уларил нормо соогоо байхаар хүлеэгдэнэ. Һарын туршада дунда зэргээр 17—24 градус хүйтэн байха. Олонхи үдэрнүүдтэнь хүйтэрхэ (һүниндөө 25—30, үдэртөө 15—20 градус). Февралиин 22—26-най үдэрнүүдтэ дулаарха зэргэтэй (һүниндөө 10—15, үдэртөө 0—5). Һарын эхиндэ, 15—18, 20—21-нэй үдэрнүүдтэ һүниндөө 20—25, үдэртөө 10—15 градус хүйтэн болохо байна. 5, 10 миллиметр хүрэтэр саһан орохо. Энэнь нормоһоо дээгүүр, зарим нютагуудта нормо соогоо байха. Баруун-хойто зүгһөө һулаханаар һалхилха. Февралиин 7—8, 20—21, 25—26-най үдэрнүүдтэ секундын 10—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилжа, зарим нютагуудта шуургалха. Бусад үдэрнүүдтэ бага сага үүлэтэй байха, саһан балай орохогүй.

Баруун урда зүгэй аймагуудта урда жэлнүүдэйхидэл адлирхуу байха. Февралиин 6—9, 17—20-до, һарын эсэс багта хүйтэн байхаар хараалагдана (һүниндөө 30—35, үдэртөө 17—22 градус). Тиихэдэ 21—25-най үдэрнүүдтэ дулаанай шэнжэ үзэгдэжэ, һүниндөө 8—13, үдэртөө хоёр градус дулаанһаа гурбан градус хүрэтэр хүйтэрхэ. Бэшэ үдэрнүүдтэ һүниндөө 18—23, үдэртөө 7—12 градус хүйтэн болохоор багсаагдана. Һарын туршада 3—5 миллиметр саһан орохо. Энэнь нормоһоо дээгүүр, зарим нютагуудта нормо соогоо. Һарын хугасаа соо бага сага үүлэтэй байха, баруун хойноһоо һалхилха. Февралиин 23—26-да зүүн-хойто зүгһөө секундын 10—12 метр хүсэтэй һалхин бууха, зарим нютагуудта шуургалха.

Республикын хойто зүгэй аймагуудта нормоһоо 1—4 градус доогуур хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ. Февралиин 3—5, 9—12, 14—15-най үдэрнүүдтэ һүниндөө 38—43, үдэртөө 23—28 градус хүйтэн байха. Тиигэбэшье 23—26-най үдэрнүүдтэ бага сага дулаарха, һүниндөө 16—21, үдэртөө 5—10 градус хүйтэн байхаар хараалагдана. Һарын туршада үүлэ багатай байха, бага сага саһан орохо, баруун-хойноһоо һалхилха. Һүүлшын арбан хоногто һалхин шангадажа, секундын 10—12 метр хүсэтэйгөөр үлеэхэ, шуургалха.

Л. ГОНЧАРОВА,
сагай уларил шэнжэлэгшэ.

ПРАВДА БУРЯТИ...

Нэгэдэхи хуудаһан... «Искусство хүмүүжүүл... — түрүү бэшэг. «Республ... кымнай нэгэ үдэр» — ... луулбари. Нютагай һони...

Хоёрдохи хуудаһан... «1973 оной хабар: зох... байгуулхы ажал хэрэг... Н. Барнаковой ста... «Һайн үүсхэл тухай һана... жанууд» — В. Штере... гын корреспонденци. Тү... орондомнай.

Гурбадахи хуудаһан... «Эмшэлдэг скальпель» ... А. Коротаевагай очерк. ... лын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһан... Элдэб һонинной дээжэ. ... заар шэнжэлэгшын бу... Нютаг нютагай һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММ...

Улаан-Үдэ харуулна:

12.40 — Үхибүүдтэ ... «Кащей бессмертный» ... уран һайханай фильм.

«Орбита» харуулна:

13.50 — **Үнгэтэ теле... дени.** «Воробьиные ис... рии» — мультфильм. 14.2... — Һүүлэй һонин. 14.30 ... Үхибүүдтэ «Будильник» ... жэ программа. 15.00 ... **Үнгэтэ телевидени.** «Ки... гоор аяншалагшадай клуб... 16.00 — Һурагшадта ... «Амиды байгаалиин нюус... хойноһоо». Биологиин ол... пиадын нэгэдэхи тур. 17.0... — «Хүгжэмтэ киоск». 17.... — **Үнгэтэ телевидени.** «... кис» — уран һайхан... фильм. 19.00 — «Время» ... мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ харуулна:

19.30 — 19.40 — Х... жэмтэ забһарлалга.

«Орбита» харуулна:

19.40 — Конькнга... уласхоорондын түрүү һуур... эзэлхын түлөө мүрысөө... Норвегиһээ дамжуулга.

Улаан-Үдэ харуулна:

20.00 — «Арадай ою... бэлиг» гэһэн телефестива... Баргажанай аймаг. 21.00 ... «Хүдөөгэй хүнүүдтэ — т... рүү дүй дүршэл» гэһэн да... жуулга (буряадаар).

«Орбита» харуулна:

21.35 — **Үнгэтэ теле... ни.** Л. Толстой. «Хоёр ... сар» — теле-зүжэг. 22.... — **Үнгэтэ телевидени.** «М... най адрес—Советскэ Союз... Уран һайханай бүлгэмүү... хабаадагшадай концер... 24.00 — «Время» — ... дээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММ...

Улаан-Үдэ харуулна:

15.50 — «Андрей Р... лев» — уран һайхан... фильм. (2-дохи серн).

ПОНЕДЕЛЬНИК, ФЕВРАЛИИН 5.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММ...

Улаан-Үдэ харуулна:

18.00 — «Ангуушад... суглаан» — киноочер... 18.20 — Үхибүүдтэ мул... фильмнүүд харуулагда... 18.40 — «Спортын һони... 18.50 — «Долоон хоног... һонин» (буряадаар). 19.2... — «Братск — залуушуу... хото» — киноочерк. 19.3... — Уласхоорондын шэнж... лэл. 19.50 — А. Пахмуто... гай дуунууд. 20.00 — «Гу... бадахи шиидхэхы жэл». Б... ряадай АССР-эй ажаһу... далай хангалгын минис... нүхэр Г. А. Ереминой ү... хэлэлгэ. 20.20 — Ород ар... дай дуунуудай концер... 20.40 — «Табан жэл... ажалша долоон хоно... 21.10 — «Экран» — те... визионно суглуулбари.

сагай уларил

Улаан-Үдын авиаметста... циин мэдээсэһэнэй ёһо... февралиин 2-то, 5-да ре... публикадамнай үүлэтэйш... байха, саһан орохогүй. Б... руун тээһээ секунды... 5—10 метр хүсэтэйгээ... һалхилха. Һүниндөө 27—3... үдэртөө 19—24. хойто ... магуудаар һүниндөө 33—3... үдэртөө 22—27 градус хү... тэн болохоор хүлеэгдэнэ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефону...

г. Улан-Удэ, ул. Ле... на 35. Телефоны: редакт... ра — 54-54, приёмная ... 54-93, зам. редактора ... —68-08, зам. редактора ... 62-62, отв. секретаря ... 50-52, секретари... — 66-76, отделы: па... тийной жизни — 60.9... сельского хозяйства—64-... 63-86, пропаганды и агит... ции — 56-23, промышлен... сти и строительства—61-3... советского строительства ... быта — 69-58, культуры ... школ — 60-21, писем и ра... селькоров — 67-81, инфор... мации — 34-05, обществен... ная приёмная — 56-62, ... шинное бюро — 57-63, фо... толаборатория — 33-61.

●Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-00337. Заказ № 13470.